

Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine Yönelik Dönüm Noktaları

Global Konferanslardan Bildiriler

T.C. Sağlık Bakanlığı
Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

T. C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
TEMEL SAĞLIK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sağlığın Teşviki ve
Geliştirilmesine Yönelik
Dönüm Noktaları
Global Konferanslardan Bildiriler

Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölge Ofisi tarafından *Milestones in health promotion* adı ile 2009 yılında yayınlanmıştır.

© Dünya Sağlık Örgütü 2009

Bu baskının Türkçe dilindeki çeviri hakları, Dünya Sağlık Örgütü Genel Direktörü tarafından T.C. Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'na verilmiştir. Türkçe baskıdan sadece T.C. Sağlık Bakanlığı sorumludur.

Published by the World Health Organization in 2009 under the title *Milestones in health promotion*.

© World Health Organization 2009

The Director General of the World Health Organization has granted translation rights for an edition in the Turkish to Ministry of Health of Turkey, which is solely responsible for the Turkish edition

Bakanlık Yayın No: 813
ISBN : 978-975-590-362-0

1. Baskı Nisan 2011, ANKARA

Tasarım / Baskı:

Anıl Matbaacılık Özveren Sokak 13/ A Kızılay / ANKARA
Tel: 0312 229 37 41 - 42

Yayın Komitesi

Dr. Yasin ERKOÇ
Dr. Seraceddin ÇOM
Uzm. Dr. Bekir KESKİNKILIÇ
Dr. Kağan KARAKAYA

Müsteşar Yardımcısı
Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü
Temel Sağlık Hizmetleri Gn. Md. Yard.
Daire Başkanı *

Redaktörler

Dr. Levent GÖÇMEN
Mete KANKILIÇ
Ali Rıza DEMİRBAŞ
Esra AKÇAY
Ferişte ZARALI
Sadullah DEDE

Türkçe Düzeltme*
Türkçe Düzeltme*
Türkçe Düzeltme*
Türkçe Düzeltme*
Çevirmen**
Çevirmen**

* TSHGM Sağlık Teşviki ve Geliştirilmesi Daire Başkanlığı

** T.C. Sağlık Bakanlığı, Proje Yönetimi Destek Birimi, Tercüme Hizmetleri Koordinatörlüğü

Türkçe Baskı İçin Ön Söz

Sağlığın geliştirilmesi, insanların kendi sağlıkları üzerindeki kontrollerini artırmalarını ve sağlıklarını geliştirmelerini sağlama sürecidir. Sağlığın korunması ve geliştirilmesine yönelik davranış değişikliği oluşturmak amacı ile verilen sağlık eğitime, organisasyonel, ekonomik ve çevresel tabanlı tüm desteklerin bileşimi Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi (Health Promotion) olarak adlandırılmaktadır. Sağlığı geliştirmedeki amaç doğru sağlık davranışlarının geniş halk kitlelerine ulaşmasının sağlanmasıdır. Bu kapsamda sağlığı geliştirme uygulamaları ile kişilerin, kişisel seçim ve sosyal sorumluluklarını geliştirerek kendi sağlıklarını geliştirmelerini sağlayacak süreci ifade etmektedir.

Bakanlığımızın 2010 – 2014 Stratejik Planında ilk stratejik amaç “Sağlığa yönelik risklerden toplumu korumak” olarak yer almaktadır. Bu stratejik amacın alt hedefinde birey sağlığının korunması ve sağlık düzeyinin yükseltilmesi için, vatandaşların kendi sağlıkları üzerinde kontrol yeteneklerini artırmak ve sağlıklarını etkileyebilecek konularda karar süreçlerine aktif katılımlarını sağlamak olarak belirtilmiştir.

Bu amaca yönelik olarak, halkın bilinç düzeyinin artırılması ve hastalıkları oluşturan risk faktörleriyle mücadele amacıyla oluşabilecek risklerin belirlenerek hastalıklar oluşmadan gerekli önlemlerin alınması ve böylece hastalıklara bağlı kalıcı sakatlıkların, iş gücü kayıplarının ve sağlık harcamalarının azaltılması için sağlığın korunması ve geliştirilmesine yönelik davranış değişikliği oluşturulması kapsamında Genel Müdürlüğümüze bağlı olarak Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Daire Başkanlığı kurulmuştur.

Bakanlığımızın çalışmalarına katkı sağlaması amacıyla Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi alanında çalışanlara yönelik, bir başvuru kaynağı oluşturmak ve alandaki kaynak kısıtlılığının giderilmesini sağlamak için Dünya Sağlık Örgütü’nün “Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine Yönelik Dönüm Noktaları - Global Konferanslardan Bildiriler” isimli kitabının çevirisi yapılmıştır. Bu kitapta Kanada’nın Ottawa, Avustralya’nın Adelaide, İsveç’in Sundsvall, Endonezya’nın Jakarta, Meksika’nın Mexico City, Tayland’ın Bangkok şehirlerinde yapılan uluslararası Sağlığın Geliştirilmesi Konferansları hakkında bilgi içermektedir. Bu kitap ile Sağlık Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanında kaynak eksikliğinin giderilmesi, personelin kapasite artırımının sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu kitabın yayın izni hususunda sağladıkları kolaylıktan ötürü Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölgesi Direktörüne, çeviri için sağladıkları destekten dolayı Proje Yönetim Destek Birimi Direktörlüğüne şükranlarımı sunarken, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanındaki Bakanlığımızın sağlık politikasına değerli katkı sağlayacağına inandığım bu çalışmada emeği geçenlere teşekkür eder, tüm sağlık çalışanlarına başarılı çalışmalar dilerim.

Dr. Seraceddin ÇOM
Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü

Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine Yönelik Dönüm Noktaları

Global Konferanslardan Bildiriler

İçindekiler

Türkçe Baskı İçin Ön Söz.....	vii
Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine Yönelik Ottawa Sözleşmesi 17-21 Kasım 1986.....	1
Sağlıklı Halk Politikaları Hakkında Adelaide Tavsiyeleri 5-9 Nisan 1988.....	6
Sundsvall Sağlığı Destekleyen Çevreler Bildirgesi 9-15 Haziran 1991.....	12
Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesinin 21. Yüzyıla Getirilmesi Hakkında Jakarta Bildirgesi 21-25 Temmuz 1997	17
Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine yönelik Meksika Bakanlık Bildirgesi: Fikirlerden Eyleme 5-9 Haziran 2000.....	23
Küreselleşen Dünyada Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine Yönelik Bangkok Şartı 7-11 Ağustos 2005	26
Ek 1: Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesinin Kavram ve İlkeleri Hakkında Bir Müzakere Belgesi, Kopenhag, 9-13 Temmuz 1984.....	32
Ek 2: Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Simgesi.....	37

Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine Yönelik Ottawa Sözleşmesi

Birinci Uluslararası Sağlık Teşviki ve Geliştirilmesi Konferansı, Ottawa, 17-21 Kasım 1986

1986 Kasım ayının 21. günü burada Ottawa’da toplanmış olan Birinci Uluslar arası Sağlık Teşviki ve Geliştirilmesi Konferansı, 2000 yılına kadar Herkes İçin Sağlık amacına ulaşmak için harekete geçmek üzere işbu SÖZLEŞMEYİ sunmaktadır.

Bu konferans dünyada yeni bir halk sağlığı hareketine yönelik olarak artan beklentilere yanıt vermiştir. Tartışmalar sanayileşmiş ülkelerin ihtiyaçları üzerine odaklanmış, ancak diğer ülkelerdeki benzer endişeler de dikkate alınmıştır. Bu konferans, Alma Ata’da yapılan Temel Sağlık Hizmetleri Bildirgesi, Dünya Sağlık Örgütü’nün “Herkes İçin Sağlık” Hedefleri belgesi ve Dünya Sağlık Assemble’sinde sağlığa yönelik sektörler arası eylem hakkındaki güncel tartışma ile kaydedilen ilerlemenin üzerine kurulmuştur.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi; insanların kendi sağlıkları üzerindeki kontrollerini artırmalarını ve sağlıklarını geliştirmelerini sağlama sürecidir. Tam bir fiziksel, ruhsal ve sosyal refah durumuna erişmek için bir birey veya grup amaç belirlemeli ve gerçekleştirmeli, ihtiyaçları karşılamalı ve çevreyi değiştirmeli veya çevreyle başa çıkmalıdır. Bundan dolayı sağlık, hayatın amacı değil, gündelik yaşam için bir kaynaktır. Sağlık, sosyal ve kişisel kaynakların yanında fiziksel kapasiteleri öne çıkaran pozitif bir kavramdır. Bundan dolayı sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, yalnızca sağlık sektörünün sorumluluğu değildir, sağlıklı yaşam tarzının ötesinde refah anlamına gelir.

Sağlığa Yönelik Ön Koşullar

Sağlığa yönelik temel şart ve kaynaklar şunlardır:

- Barış
- Barınak
- Eğitim
- Gıda
- Gelir
- İstikrarlı bir eko-sistem
- Sürdürülebilir kaynaklar
- Sosyal adalet ve hakkaniyet

Sağlıkta iyileştirme, bu temel ön şartlar üzerine kurulmalıdır.

SAVUNMA

Sağlığın iyi olması sosyal, ekonomik ve kişisel gelişim için başlıca kaynak ve yaşam kalitesinin önemli bir boyutudur. Politik, ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel, davranışsal ve biyolojik faktörlerin hepsi sağlığın yararına veya zararına olabilir. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi eylemi, bu koşulların sağlığın desteklenmesi vasıtasıyla faydalı hale getirilmesini amaçlar.

ETKİNLEŞTİRME

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, sağlıkta hakkaniyet elde edilmesine odaklanır. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi eyleminin amacı, mevcut sağlık durumundaki farkların azaltılması ve her insanın sağlık potansiyelinin tamamına ulaşması için eşit fırsatlar ve kaynaklar sağlanmasıdır. Bu amaç, destekleyici çevre, bilgiye erişim, yaşam becerileri ve sağlıklı seçimler yapmaya yönelik fırsatlar üzerine temel kurulmasını kapsar. İnsanlar sağlık belirleyicileri üzerinde kontrol sağlayamazlarsa sağlık potansiyellerinin tamamına ulaşamazlar. Bu hem kadınlar hem de erkekler için geçerli olmalıdır.

ARABULUCULUK

Sağlığa yönelik ön şartlar ve beklentiler tek başına sağlık sektörü tarafından karşılanamaz. Daha da önemlisi, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi için ilgili tarafların, yani hükümetin, sağlık ve diğer sosyal ve ekonomik sektörlerin, sivil toplum örgütlerinin, yerel yetkililerin, sanayi sektörünün ve basının koordinasyonu gereklidir. Toplumun her kesimindeki insanlar birey, aile ve topluluk olarak dâhil olurlar. Mesleki ve sosyal grupların ve sağlık personelinin sağlık arayışında toplumdaki farklı çıkarlar arasında arabuluculuk yapma sorumluluğu bulunmaktadır.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi strateji ve programları, farklı sosyal, kültürel ve ekonomik sistemleri dikkate almak için tek tek ülke ve bölgelerin yerel ihtiyaç ve imkânlarına uyarlanmalıdır.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin anlamı

Sağlıklı halk politikası oluşturmak

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi sağlık hizmetlerinin ötesindedir. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, tüm sektörlerde ve düzeylerde bulunan politika yapıcılarının gündemine sağlığı yerleştirir, kararlarının sağlık açısından sonuçları hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlar ve sağlığa yönelik sorumluluklarını kabul etmeye yönlendirir.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi politikası, mevzuat, mali tedbirler, vergilendirme ve kurumsal değişim gibi farklı ancak birbirini tamamlayan yaklaşımları bir araya getirir. Daha fazla eşitliği güçlendiren sağlık, gelir ve sosyal politikalara yön veren, koordine eylemdir. Ortak eylem, daha güvenli ve sağlıklı mal ve hizmetler, daha sağlıklı kamu hizmetleri ve daha temiz, daha zevkli çevreler sağlanmasına katkıda bulunur.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi politikası, sağlık dışı sektörlerde sağlıklı halk politikalarının kabul edilmesinin önündeki engellerin ve bunların ortadan kaldırma yollarının belirlenmesini gerektirir. Amaç, politika yapıcılar için daha sağlıklı ve daha kolay seçim yapılması olmalıdır.

Destekleyici çevreler yaratmak

Toplumlar karmaşık ve birbirleriyle ilişkilidir. Sağlık, diğer amaçlardan ayırt edilemez. İnsanlar ve çevreleri arasındaki bağlar, sağlığa yönelik sosyo-ekolojik yaklaşım için temel oluşturur. Dünya, uluslar, bölgeler ve topluluklar için temel ilke, karşılıklı korumanın teşvik edilmesi—birbirimize, toplumumuza ve doğal çevremize dikkat etme—ihtiyacıdır. Dünyadaki doğal kaynakları korumanın küresel bir sorumluluk olduğu vurgulanmalıdır. Değişen hayat, iş ve eğlence modellerinin sağlık üzerinde önemli bir etkisi vardır. İş ve eğlence, insanlar için bir sağlık kaynağı olmalıdır. Toplamların çalışmayı düzenleme şekli, sağlıklı bir toplum yaratmaya yardımcı olmalıdır. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, güvenli, teşvik edici, tatmin edici ve zevkli yaşam ve çalışma koşulları üretir.

Halkın sağlığına olumlu fayda sağlamak için, hızlı bir şekilde değişen çevrenin sağlık etkisi, özellikle teknoloji, iş, enerji üretimi ve kentleşme alanlarındaki etkiler sistematik olarak değerlendirilmesi gereklidir ve bunu takiben eyleme geçilmelidir. Doğal ve sonradan yapılmış çevrelerin korunması ve doğal kaynakların muhafaza edilmesi, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi stratejilerinde ele alınmalıdır.

Topluluk eylemini güçlendirmek

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, daha iyi sağlığa erişmek için önceliklerin belirlenmesi, karar alınması, stratejilerin planlanması ve bunların uygulanması konusunda toplumun somut ve etkili adım atması ile gerçekleşir. Bu sürecin merkezinde toplulukların yetkilendirilmesi—kendi gayret ve kaderlerini sahiplenmeleri ve kontrol etmeleri—yer alır.

Topluluk gelişimi, kendi kendine yardım ve sosyal desteği artırmak ve sağlık konularına halkın katılımının artırılması amacıyla esnek sistemler geliştirmek için mevcut beşeri ve maddi kaynaklar üzerine kurulur. Bunun için, bilgiye tam ve sürekli erişim, sağlığa yönelik öğrenme fırsatları ve finansman desteği gereklidir.

Kişisel beceriler geliştirmek

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, bilgi sağlanması, sağlığa yönelik eğitim verilmesi ve yaşam becerilerinin güçlendirilmesi vasıtasıyla kişisel ve sosyal gelişimi destekler. Böylece, insanların kendi sağlıkları ve çevreleri üzerinde daha fazla kontrol edinmesi ve sağlığı destekleyen seçimler yapmaları için mevcut seçenekleri artırır.

Yaşam boyunca insanların yaşamdaki her aşamaya kendilerini nasıl hazırlayacaklarını ve kronik hastalıklar ve yaralanmalarla nasıl başa çıkabileceklerini öğrenmelerini sağlamak esastır. Bu, okul, ev, iş ve toplum ortamlarında kolaylaştırılmalıdır. Eğitim kurumları, mesleki kuruluşlarda, ticari kuruluşlar ve gönüllü kuruluşlar vasıtasıyla ve kurumlar içinde harekete geçilmesi gereklidir.

Sağlık hizmetlerini yeniden yönlendirmek

Sağlık hizmetlerinde sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik sorumluluk bireyler, topluluk grupları, sağlık çalışanları, sağlık hizmeti veren kurumlar ve hükümetler arasında paylaşılmalıdır. Bunlar, sağlık arayışına katkıda bulunan bir sağlık hizmetleri sistemi için beraber çalışmalıdır. Sağlık sektörünün rolü, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi yönünde hareket etmeli, yalnızca klinik ve tedavi

hizmetleri verme sorumluluğunun ötesine geçilmelidir. Sağlık hizmetlerinin, kültürel ihtiyaçlara duyarlı ve saygılı yetki alanı bulunmalıdır. Bu yetki alanı, birey ve toplulukların daha sağlıklı bir yaşam için ihtiyaçlarını desteklemeli ve sağlık sektörü ile sosyal, politik, ekonomik ve çevresel bileşenler arasında kanal açmalıdır.

Sağlık hizmetlerinin yeniden yönlendirilmesi için ayrıca, sağlık araştırmasına daha fazla dikkat edilmesi ve mesleki eğitim ve öğretimdeki değişikliklere de dikkat edilmesi gerekmektedir. Bunun sonucunda sağlık hizmetlerinin tasarım ve organizasyonu bir bireyin insan olarak tüm ihtiyaçlarına odaklanacak şekilde değişmelidir.

Geleceğe yönelik hareket etmek

Sağlık, günlük yaşam içerisinde, öğrendikleri, çalıştıkları, eğlendikleri ve sevdikleri ortamlarda insanlar tarafından yaratılır ve yaşanır. Sağlık, birinin kendisine ve başka birilerine dikkat etmesiyle, yaşam şartları hakkında karar alabilme ve bu şartları kontrol edebilmekle ve içinde yaşadığı toplumun, tüm üyelerinin sağlığa erişmesine izin veren koşullar yaratmasını sağlayarak yaratılır.

Şefkat, holizm (bütüncülük) ve ekoloji, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi stratejilerinin oluşturulmasında temel konulardır. Bundan dolayı, stratejilerin oluşturulmasına dahil olan kişiler, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi faaliyetlerinin planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarının her birinde kadınların ve erkeklerin eşit ortaklar olması gerektiğini ilke edinmelidir.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesine taahhütte bulunmak

Konferansın katılımcıları:

- Sağlıklı halk politikası alanına gireceklerine ve tüm sektörlerde sağlık ve hakkaniyete açık bir politik taahhüdü destekleyeceklerine,
- Zararlı ürünler, kaynak tüketimi, sağlıksız yaşam koşulları ve çevreleri ve kötü beslenmeyle mücadele edeceklerine; kirlilik, mesleki tehlikeler, barınma ve yerleşim gibi halk sağlığı konularına odaklanacaklarına;
- Toplumlar ve toplumlar arasındaki sağlık açıklarına yanıt vereceklerine ve bu toplumların kuralları ve uygulamalarından kaynaklanan sağlık eşitsizliklerini ortadan kaldırmaya çalışacaklarına,
- İnsanları ana sağlık kaynağı olarak kabul edeceklerine; mali ve diğer araçlarla insanların kendilerini, ailelerini ve arkadaşlarını sağlıklı tutmaları için destekleyeceklerine ve toplumun, sağlığı, yaşam koşulları ve refahı konularında temel aktör olduğunu kabul edeceklerine,
- Sağlık hizmetleri ve sağlık kaynaklarını sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönlendireceklerine; diğer sektörlerle, diğer disiplinlerle ve en önemlisi insanlarla güç paylaşımında bulunacaklarına;
- Sağlığı ve sağlığın sürdürülmesini başlıca sosyal yatırım ve zorluk olarak kabul edeceklerine ve yaşam şeklimizin genel ekonomik sorununu ele alacaklarına söz verirler.

Konferans, ilgili herkesi taahhütlerine katılmaya ve güçlü bir halk sağlığı ittifakı kurmaya davet etmektedir.

Uluslar arası eylem çağrısı

Konferans, Dünya Sağlık Örgütü ve diğer uluslar arası kuruluşları sağlığın teşviki ve geliştirilmesini uygun tüm forumlarda desteklemeye ve ülkelerin sağlığı teşvik ve geliştirmeye yönelik strateji ve programlar hazırlamasını desteklemeye davet etmektedir.

Konferans, eğer hayatın her düzeyinden insanlar, sivil toplum kuruluşları ve gönüllü kuruluşlar, hükümetler, Dünya Sağlık Örgütü ve ilgili diğer tüm kurumlar sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik stratejileri başlatmada bu SÖZLEŞME'nin temelini oluşturan ahlaki ve sosyal değerlere uygun olarak güç birliği yaparsa, 2000 yılına kadar Herkes İçin Sağlık bir gerçeğe dönüşeceğine kesinlikle inanmaktadır.

*Sözleşme, 17-21 Kasım 1986 tarihinde Kanada'nın Ontario eyaletinin Ottawa kentinde yapılan uluslar arası sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, 'Yeni bir halk sağlığına doğru' konulu konferansta kabul edilmiştir. **

www.who.int/healthpromotion/conferences/ottawa.pdf

* Kanada Halk Sağlığı Vakfı, Kanada Sağlık Bakanlığı ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından ortaklaşa finanse edilmiştir.

Sağlıklı Halk Politikaları Hakkında Adelaide Tavsiyeleri

İkinci Uluslar arası Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Konferansı, Adelaide, Güney Avustralya, 5-9 Nisan 1988

On yıl önce Alma-Ara Bildirgesinin kabul edilmesi, Dünya Sağlık Asamblesi tarafından 1977 yılında başlatılan “Herkes İçin Sağlık” hareketinde önemli bir kilometre taşı olmuştur. Sağlığın temel bir sosyal amaç olarak kabul edilmesi üzerine kurulu olan Bildirge, insanların katılımını, toplumdaki sektörler arasındaki işbirliğini ve temel sağlık hizmetleri vurgulayarak sağlık politikasına yönelik yeni bir yönü temel almıştır.

Alma-Ata Ruhu

Alma-Ata ruhu, 1986 yılında Ottawa’da kabul edilen Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Sözleşmesi’nde ileriye götürülmüştür. Sözleşme, sosyal adalet ve hakkaniyeti sağlığın ön koşulları ve destek ve arabululuculuğu bu koşulların karşılanmasına yönelik süreçler olarak yeniden onaylayarak, yeni bir halk sağlığına doğru hareket hedefi belirlemiştir.

Sözleşme’de beş tane sağlığın teşviki ve geliştirilmesi eylem alanı belirlenmiştir:

- Sağlıklı Halk Politikası oluşturmak,
- Destekleyici çevreler yaratmak,
- Kişisel becerileri geliştirmek,
- Topluluk eylemini güçlendirmek,
- Sağlık hizmetlerini yeniden yönlendirmek

Bu eylemler bağımsızdır ancak sağlıklı halk politikası, diğer dördünü mümkün kılan bir çevre kurmaktadır. Adelaide Sağlıklı Halk Politikası Konferansı, Alma-Ata ve Ottawa’da belirlenen yönde devam etmiş ve bu iki konferansın momentumu üzerine oturmuştur. 42 ülkeden 220 katılımcı, sağlıklı halk politikası oluşturma ve uygulama tecrübelerini paylaşmıştır. Sağlıklı halk politikası eylemine yönelik aşağıdaki tavsiye edilen stratejiler, Konferansta varılan oybirliğini yansıtmaktadır.

Sağlıklı halk politikası

Sağlıklı halk politikasının en önemli özelliği, tüm politika alanlarında sağlığa ve hakkaniyete önem vermesi ve sağlık etkisine yönelik sorumluluktur. Sağlıklı halk politikasının amacı, insanların sağlıklı yaşamlar sürmesini sağlamak için destekleyici bir çevre yaratmaktır. Böyle bir politika, vatandaşlar için sağlıklı seçimleri mümkün kılar veya kolaylaştırır. Sosyal ve fiziksel çevreyi sağlığı güçlendirici hale getirir. Sağlıklı halk politikası arayışında, tarım, ticaret, eğitim, sanayi ve iletişimle ilgili hükümet sektörlerinin politika oluştururken sağlığı temel bir unsur olarak görmeleri gerekmektedir. Bu sektörler, politika kararlarının sağlık açısından sonuçlarından sorumlu olmalıdır. Bu sektörler, sağlığa ekonomik konulara verdikleri kadar önem vermelidir.

Sağlık değeri

Sağlık hem temel insan haklarından biri, hem de mantıklı bir sosyal yatırımdır. Vatandaşların sağlık durumunu iyileştirmek için hükümetler sağlıklı halk politikasına ve sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yatırım yapmalıdır. Sosyal adaletin temel ilkesi, insanların sağlıklı ve doyurucu bir yaşam için gerekli şeylere erişiminin olmasını sağlamaktır. Bu aynı zamanda, hem ekonomik hem de sosyal açıdan genel toplum üretkenliğini artırır. Kısa vadede sağlıklı halk politikası, bu konferansta sunulan vaka çalışmalarında görüldüğü üzere, uzun vadede ekonomik fayda sağlayacaktır. Ekonomik, sosyal ve sağlık politikalarını entegre eyleme dönüştürmek için yeni çalışmalar yapılmalıdır.

Hakkaniyet, erişim ve gelişme

Sağlıktaki eşitsizliklerin kökeninde toplumdaki eşitsizlikler yatmaktadır. Sosyal ve eğitim açısından dezavantajlı ve daha avantajlı insanlar arasındaki sağlık farklarının kapatılması için sağlığı güçlendirici mal ve hizmetlere erişimi güçlendirecek ve destekleyici çevreler yaratacak bir politika gereklidir. Böyle bir politika, kısıtlı olanaklara sahip dezavantajlı gruplara öncelik verecektir. Ayrıca, sağlıklı bir halk politikası, yerlilerin, etnik azınlıkların ve göçmenlerin kendilerine has kültürlerini tanımaktadır. Sağlık hizmetlerine, özellikle toplum sağlığı hizmetlerine eşit erişim, sağlıkta eşitliğin çok önemli bir boyutudur.

Yeni ortaya çıkan teknolojilerden kaynaklanan hızlı bir yapısal değişimi sağlıkta yeni eşitsizlikler takip edebilir. Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölgesinin Herkes İçin Sağlık amacındaki ilk hedefi şöyledir:

“Dezavantajlı uluslar ve grupların sağlık düzeyi iyileştirilerek 2000 yılı itibariyle ülkeler arasındaki ve ülkelerdeki gruplar arasındaki asıl farklılıklar, en az %25 oranında azaltılmalıdır”.

Ülkeler arasında büyük sağlık eşitsizlikleri olmasından hareketle, ki bu durum konferansta ele alınmıştır, gelişmiş ülkeler, kendi politikalarının gelişmekte olan uluslar üzerinde pozitif sağlık etkisi yaratmasını sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Konferans, tüm ülkelerin bu konuyu açıkça ele alan sağlıklı halk politikaları oluşturmalarını tavsiye etmektedir.

Sağlığa yönelik hesap verebilirlik

Bu Konferansın tavsiyeleri, ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde hükümetler harekete geçerse gerçekleştirilecektir. Sağlıklı halk politikası oluşturulması, ulusal düzeyde olduğu kadar yerel hükümet düzeyinde de önemlidir. Hükümetler, sağlığın teşviki ve geliştirilmesini öne çıkaran açık sağlık amaçları koymalıdır.

Kamunun sağlığa yönelik hesap verebilir olması, sağlıklı halk politikasının büyümesi için gereklidir. Hükümetler ve kaynakları kontrol eden diğer taraflar, politikalarının sağlık sonuçları veya politika eksiklerinden dolayı vatandaşlarına karşı sorumludur. Sağlıklı halk politikasına taahhütte bulunmanın anlamı, hükümetlerin politikalarının sağlık etkileri hakkında toplumdaki herkesin anlayabileceği bir dilde ölçme ve raporlama yapması gerektiğidir. Topluluk eylemi, sağlıklı halk politikasının gelişmesi için çok önemlidir. Eğitim ve okuryazarlık dikkate alınarak, söz konusu politikadan en fazla etkilenen gruplarla iletişim kurmak için çaba harcanmalıdır.

Konferans, politika etkisini değerlendirme ihtiyacını vurgulamaktadır. Bu süreci destekleyen sağlık bilgi sistemleri geliştirilmelidir. Böylece, sağlıklı halk politikasının uygulanması için ileride kaynakların tahsis edilmesine ilişkin daha sağlıklı kararlar alınması mümkün olur.

Sağlık hizmetlerinin ötesine geçmek

Sağlıklı halk politikası, dinamik ve teknolojik olarak değişen dünyanın karmaşık ekolojik etkileşimleri ve büyüyen uluslar arası bağımsızlıkları ile yarattığı sağlık zorluklarına yanıt verir. Bu zorlukların sağlık açısından yarattığı sonuçların birçoğu mevcut ve öngörülebilir sağlık hizmetleri ile çözülemez. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi çalışmaları gereklidir ve bunlar için Dünya Sağlık Örgütü'nün geçen on yıldaki politikalarının temel ilke olarak ele aldığı, sağlık ve sosyal reform arasındaki bağın yeniden kurulmasını sağlayacak entegre bir sosyal ve ekonomik yaklaşım gerekecektir.

Politika sürecindeki ortaklar

Hükümetler sağlık konusunda önemli bir rol oynar. Ancak sağlık aynı zamanda şirket ve işletme çıkarları, sivil toplum kuruluşları ve topluluk kuruluşlarından da büyük ölçüde etkilenir. İnsanların sağlığını koruma ve geliştirme potansiyeli teşvik edilmelidir. Sendikalar, ticaret ve sanayi sektörü, akademik kurumlar ve dini liderlerin, tüm toplumun yararına olacak şekilde hareket etmek için pek çok fırsatı vardır. Sağlık eylemine hız kazandırmak için yeni ittifaklar kurulmalıdır.

Eylem alanları

Konferans, hızlı eylem için sağlıklı halk politikasına yönelik dört kilit alanı öncelikli olarak belirlemiştir.

Kadın sağlığının desteklenmesi

Kadınlar dünyanın her yanında temel sağlığın geliştiricileridir ve çalışmalarının çoğu ücretsiz veya çok düşük ücretle gerçekleştirilmektedir. Kadın iletişim ağları ve örgütleri, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi organizasyon, planlama ve uygulama süreci için model olmaktadır. Kadın iletişim ağları daha fazla tanınmalı ve politika yapımcılar ile yerleşik kurumlardan destek alınmalıdır. Aksi takdirde kadın işgücünün bu yatırımı eşitsizliği artırır. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesine etkili katılım göstermeleri için kadınların bilgiye, iletişim ağlarına ve finans kaynaklarına erişim imkânı olmalıdır. Bütün kadınlar, özellikle de etnik, yerli ve azınlık gruplarından olanlar, sağlıklı halk politikasının kültürel olarak uygun olmasını sağlamak için bu politikaların hazırlanma sürecine ortak olmalıdır.

Bu konferans, ülkelerin ulusal kadın sağlıklı halk politikası geliştirmeye başlamasını önermektedir. Bu politika aşağıdakilere yönelik teklifler içermektedir:

- Toplumda gerçekleştirilen bakım işinin eşit paylaşımı
- Kadınların tercihlerine ve ihtiyaçlarına dayalı doğum uygulamaları
- Bakım işi için destekleyici mekanizmalar, örneğin çocuklu annelere destek, doğum izni, bakmakla yükümlü olduğu kişiye ilişkin sağlık izni.

Gıda ve beslenme

Açlık ve kötü beslenmenin ortadan kaldırılması, sağlıklı halk politikası için temel bir hedeftir. Bu tür bir politika, yeterli miktarda sağlıklı gıdaya kültürel açıdan kabul edilebilir şekilde herkesin erişebilmesini garanti etmelidir. Gıda ve beslenme politikaları, hem özel hem kamuda eşit fiyatlara ulaşmak için gıda üretimi ve dağıtımını metotlarını bütünleştirmelidir. Pozitif ulusal ve uluslar arası sağlık etkisi sağlamak için tarımsal, ekonomik ve çevresel faktörleri entegre eden bir gıda ve beslenme politikası tüm hükümetlerin önceliği olmalıdır. Bu tür bir politikanın ilk aşaması beslenme ve diyetle ilişkin amaçların belirlenmesi olacaktır. Vergiler ve teşvikler, herkesin sağlıklı gıdalara ve iyileştirilmiş diyetle erişimini sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.

Konferans, hükümetlerin, kontrolleri altındaki gıda tedarikinin (örneğin hastanelerdeki, okullardaki, gündüz bakım evlerindeki, sosyal yardım hizmetlerindeki ve işyerlerindeki yemek hizmetleri) tüketicilerin besleyici gıdalara erişimine olanak tanımasını sağlamak amacıyla, gıda piyasasında satın alma güçlerini kullanmak için tüm düzeylerde hemen ve doğrudan eyleme geçmelerini tavsiye etmektedir.

Tütün ve alkol

Tütün kullanımı ve alkol tüketimi, sağlıklı halk politikalarının geliştirilmesi vasıtasıyla derhal müdahale gerektiren iki önemli sağlık tehlikesidir. Tütün yalnızca onu kullanan insanın sağlığına zarar vermekle kalmaz, aynı zamanda pasif içiciliğin özellikle bebeklere verdiği zarar geçmişe göre daha açık kabul edilmektedir. Alkol, sosyal uyumsuzluk, fiziksel ve ruhsal travmaya yol açar. Ayrıca, tütünün yoksul ülkelerde ticari tarım ürünü olarak kullanılmasının ciddi ekolojik sonuçları, günümüzdeki gıda üretimi ve dağıtımına ilişkin krizlere katkıda bulunmuştur.

Tütün ve alkol üretimi ve satışı oldukça karlı faaliyetlerdir. Özellikle bunlar üzerinden vergi alan hükümet için. Hükümetler genellikle, tütün ve alkol üretimi ve tüketimini azaltmanın sonuçlarının, sağlık kazanımlarına göre çok ağır bir ekonomik bedeli olacağını düşünürler.

Bu konferans, tüm hükümetleri, tütün kullanımı ve alkol tüketiminin sebep olduğu can kaybı ve hastalık suçuna ortak olarak, kayıp insan potansiyeline ödedikleri bedeli düşünmeye çağırmaktadır. Hükümetler tütün yetiştirme ve alkol üretimi, satışı ve tüketimini 2000 yılına kadar azaltmak için ulusal hedefler koyarak sağlıklı halk politikasının gelişmesine kendilerini adanmalıdır.

Destekleyici çevreler yaratılması

İnsanların çoğu sağlıkları için tehlikeli olan koşullarda yaşamakta ve çalışmakta ve potansiyel olarak tehlikeli ürünlere maruz kalmaktadır. Bu sorunlar bazen ülke sınırlarını aşar.

Çevre yönetimi, insan sağlığını, biyolojik, kimyasal ve fiziksel faktörlerin doğrudan veya dolaylı kötü etkilerinden korumalı ve kadın ve erkeklerin karmaşık bir ekosistemin parçası olduğunu kabul etmelidir. Yaşamı zenginleştiren çok çeşitli ancak sınırlı doğal kaynaklar, insan ırkı için çok gereklidir. Sağlığı teşvik eden ve geliştiren politikalar, ancak kaynakları küresel, bölgesel ve yerel ekolojik stratejilerle koruyan bir çevrede elde edilebilir.

Hükümetin tüm seviyelerinden taahhüt gelmesi gereklidir. Sağlık konularının, tarım ve sanayinin gelişmesi için ön şart olarak ele alınmasını sağlayacak koordine ve sektörler arası çalışmalar yapılmalıdır.

Uluslar arası düzeyde Dünya Sağlık Örgütü, bu ilkelerin kabul edilmesinde önemli bir rol oynamalı ve sürdürülebilir kalkınma kavramını desteklemelidir.

Konferans, öncelikli olarak halk sağlığı ve çevre hareketlerinin, sosyo ekonomik kalkınma ve gezegenimizin sınırlı kaynaklarının korunmasına yönelik stratejiler geliştirmek için bir araya gelmesini desteklemektedir.

Yeni sağlık ittifaklarının kurulması

Sağlıklı halk politikasına taahhüt, istişare ve müzakereyi vurgulayan bir yaklaşım gerektirir. Sağlıklı halk politikası için sağlığı politika yapıcılarının gündeminde üst sıralara koyabilecek güçlü destekçilere ihtiyaç vardır. Bunun anlamı, destek gruplarının çalışmalarını büyütmek ve basına karmaşık politika konularını yorumlamada yardımcı olmaktır.

Eğitim kurumları, yeni halk sağlığının ihtiyaçlarına, mevcut müfredata etkinleştirme, arabuluculuk ve destekleme becerilerini de katarak yanıt vermelidir. Politika geliştirmede denetimden teknik desteğe doğru bir güç değişimi yaşanmalıdır. Ayrıca, yerel, ulusal ve uluslar arası düzeylerde tecrübe paylaşımına yönelik forumlara ihtiyaç vardır.

Konferans, yerel, ulusal ve uluslar arası organların;

- Sağlıklı halk politikası oluşturmada iyi uygulamayı teşvik etmek için değişim ajansları kurmaları,
- Araştırma çalışanları, eğitim personeli ve program yöneticilerine sağlıklı halk politikasını analiz etme ve uygulama konusunda yardımcı olmak için iletişim ağı oluşturmalarını tavsiye etmektedir.

Küresel halk sağlığı taahhüdü

Sağlık ve sosyal gelişim için ön koşullar, barış ve sosyal adalet; besleyici gıdalar ve temiz su; eğitim ve barınma; toplumda faydalı bir rol ve yeterli gelir; kaynakların korunması ve ekosistemin muhafaza edilmesidir. Sağlıklı halk politikası vizyonu, sağlıklı yaşam için bu temel koşulların yerine getirilmesidir. Küresel sağlığa erişilmesi, ülkeler arasında ve ülke içinde birbirine bağımlılığın tanınması ve kabul edilmesine bağlıdır. Küresel halk sağlığı taahhüdü, sınırların ötesine geçen konularda harekete geçmek üzere güçlü uluslar arası işbirliği araçları bulunmasına bağlıdır.

Gelecekteki zorluklar

1. Kötü ekonomik şartlarda kaynakların eşit dağılımını sağlamak her ülke için mücadele gerektirir.
2. Herkes İçin Sağlık, sağlıklı yaşam ve iş koşullarının yaratılması ve korunması kamu politika kararlarının merkezinde yer alırsa mümkün olacaktır. Çalışma her açıdan-bakım işi, istihdam fırsatları, çalışma hayatının kalitesi—insanların sağlığını ve mutluluğunu önemli ölçüde etkiler. Çalışmanın sağlık ve hakkaniyet üzerindeki bu etkisi incelenmelidir.
3. Ülkelerin ve uluslar arası kuruluşların sağlıklı halk politikasını elde etme konusunda karşılaştığı en temel zorluk, barış, insan hakları ve sosyal adalet, ekoloji ve sürdürülebilir kalkınma alanlarında küresel işbirliğinin (veya ortaklıkların) teşvik edilmesidir.
4. Birçok ülkede, sağlık, farklı düzeylerdeki kurumların sorumluluğundadır. Daha iyi sağlığa ulaşmak için bu düzeyler içinde ve arasında yeni işbirliği olanaklarının bulunması arzu edilir.
5. Sağlıklı halk politikası, sağlık hizmetleri teknolojisindeki ilerlemeler, hakkaniyet alanında ilerleme sürecini engellemez, aksine yardımcı olur.

Konferans, Dünya Sağlık Örgütü'nün, Ottawa Sözleşmesi'nde tanımlanan beş strateji vasıtasıyla sağlığın teşviki ve geliştirilmesini dinamik bir şekilde geliştirmeye devam etmesini tavsiye etmektedir. Konferans, Dünya Sağlık Örgütü'nün, bu çalışmasının bütünleşmiş bir parçası olarak bu girişimi tüm bölgelerinde genişletmeye teşvik etmektedir. Gelişmekte olan ülkelere destek verilmesi bu sürecin merkezinde yer almaktadır.

Taahhüdün yenilenmesi

Küresel sağlığın menfaati için, Adelaide Konferansı katılımcıları ilgili tüm tarafları, Ottawa Sözleşmesi'nde çağrı yapılan güçlü bir halk sağlığı ittifakına yeniden taahhütte bulunmaya teşvik etmektedir.

*İkinci Uluslar arası Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Konferansı, 'Sağlıklı Halk Politikası', 5-9 Nisan 1988, Güney Avustralya.**

www.who.int/healthpromotion/conferences/adelaide.pdf

**Avustralya, Canberra'daki Toplum Hizmetleri ve Sağlık Bakanlığı ve Danimarka'nın Kopenhag şehrindeki bulunan Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölge Ofisi tarafından finanse edilmiştir.*

Sundsvall Sağlığı Destekleyen evreler Bildirgesi

Üçüncü Uluslararası Sağlığı Geliştirme Konferansı, Sundsvall, İsveç, 9-15 Haziran 1991

Üçüncü Uluslar arası Sağlığı Geliştirme Konferansı: Sağlığı Destekleyen evreler–Sundsvall Konferansı-DSÖ’ nün Herkes için Sağlık (1977) hedeflerine ulaşma taahhüdü ile başlamış olan girişimler arasında yer almaktadır. Bu konferansı takiben Alma-Ata’da UNICEF/DSÖ Temel Sağlık Hizmetleri Uluslar arası Konferansı (1978) ve Birinci Sanayileşmiş Ülkelerde Sağlığı Geliştirme Uluslar arası Konferansı (Ottawa 1986) düzenlenmiştir. Bu konferansların ardından Sağlıklı Halk Politikası (Adelaide 1988) ve Eylem Çağrısı: Gelişmekte olan Ülkelerde Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi (Cenevre 1989) ile sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin önemi ve anlamı netlik kazanmıştır. Sağlık alanındaki bu gelişmelere paralel olarak küresel çevrenin karşı karşıya olduğu tehditlere ilişkin endişe de artmıştır. Bu durum, Dünya evre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanan Ortak Geleceğimiz başlıklı raporda açıkça ifade edilmiş ve sürdürülebilir kalkınmanın gerekliliği hususunda yeni bir anlayış ortaya konmuştur.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi konusunda -81 ülkeden katılımı ile düzenlenen ilk küresel konferans olma özelliği taşıyan- Üçüncü Uluslararası Sağlığı Geliştirme Konferansı: Sağlığı Destekleyen çevreler dünyanın her yerindeki insanları, çevrelerini sağlığı daha iyi destekler hale getirme sürecinde aktif olarak yer almaya çağırmıştır. Günümüzün sağlık ve evre meselelerinin birlikte ele alındığı konferansta, milyonlarca insanın, gitgide kötüleyen ve sağlığı tehdit eden bir çevrede aşırı yoksulluk ve yoksunluk içinde yaşadığına ve bu şartlar altında 2000 yılına kadar Herkes için Sağlık hedefine ulaşmanın neredeyse imkânsız olduğuna dikkat çekilmiştir. özüm yolu, çevreyi –fiziksel evre, sosyal ve ekonomik evre ile politik evre- sağlığa zarar vermekten ziyade sağlığı destekleyici hale getirmekten geçmektedir.

Sundsvall Konferansında, sağlık ve evre sektörlerindeki politika yapıcılar, karar alıcılar ve toplum aktivistleri tarafından daha destekleyici çevreler oluşturmak için kullanılabilecek birçok örnek ve yaklaşım ele alınmıştır. Konferansta, sağlığı destekleyen çevreler oluşturmada herkesin rolü olduğu kabul edilmiştir.

Eylem çağrısı

Bu eylem çağrısı, tüm ilgili sektör ve düzeylerdeki politika yapıcılar ve karar alıcılara yöneliktir. Sağlık, evre ve sosyal eşitlik savunucuları ve aktivistleri “Herkes için Sağlık” ortak hedefi doğrultusunda geniş bir ittifak kurmaya davet edilmektedir. Biz, konferans katılımcıları olarak bu mesajı kendi halklarımız, ülkelerimiz ve hükümetlerimize ileterek harekete geçilmesini sağlama taahhüdünde bulunduk. Ayrıca Birleşmiş Milletler sistemindeki kuruluşları, işbirliklerini güçlendirmeye ve birbirlerini sürdürülebilir kalkınma ve eşitliği sağlama yönünde teşvik etmeye çağırmaktayız.

Destekleyici evre, sağlık için son derece önemlidir. Bu ikisi birbirine bağlı ve birbirinden ayrılamaz kavramlardır. Her ikisinin de sağlanması, öncelikli bir kalkınma hedefi olarak kabul edilmeli ve hükümet politikalarının günlük bazda yönetiminde aķışan çıkarlar arasında öncelikli olarak ele alınmalıdır.

Eşitsizlikler, sağlık alanında hem kendi ulusumuz içindeki hem de zengin ve yoksul uluslar arasındaki farkın artmasına yol açmaktadır. Bu, kabul edilemez bir durumdur. Sağlık alanında sosyal eşitliğin sağlanması için acilen harekete geçilmesi gerekmektedir. Milyonlarca insan, hem kentsel hem kırsal bölgelerde gitgide kötüleyen bir çevrede aşırı yoksulluk ve yoksunluk içinde yaşamını sürdürmektedir. Öngörülemeyen ve endişe verici derecede fazla sayıda insan, silahlı çatışmaların sağlık ve refahları

üzerindeki olumsuz etkilerinden yakınmaktadır. Hızlı nüfus artışı, sürdürülebilir kalkınmanın önünde duran büyük bir tehdittir. İnsanlar hayatlarını, temiz su, yeterli gıda, barınak ya da hijyen olmaksızın sürdürmek zorunda kalmaktadır.

Yoksulluk, insanların daha iyi bir gelecek oluşturma yönündeki heves ve hayallerini kırmakta; politik yapılara erişimin yetersiz olması özgür iradeyi temelinden sarsmaktadır. Birçok insanın eğitime erişimi bulunmamakta ya da erişebildikleri eğitim, onları muktedir ve güçlü kılacak yeterlilikte olmamaktadır. Milyonlarca çocuk temel eğitime erişimden yoksundur ve daha iyi bir gelecek için umutları çok azdır. Dünyadaki toplulukların çoğunda kadınlar halen baskı altındadır. Kadınlar cinsel istismara maruz kalmakta ve hem işgücü piyasası hem de diğer alanlarda ayrımcılık ile karşılaşmaktadır. Bu durum, kadınların destekleyici çevreler oluşturmada etkin rol oynamalarını engellemektedir.

Dünya çapında bir milyardan fazla insan temel sağlık hizmetlerine yeterli erişime sahip değildir. Sağlık sistemlerinin güçlendirilmesi gerektiği şüphe götürmez bir gerçektir. Bu önemli sorunların çözümü, sağlığa yönelik sosyal eylem ve insanlar ile toplulukların kaynak ve yaratıcılıklarında yatmaktadır. Bu potansiyelin ortaya konması için sağlık ve çevreye bakışımızın temelden değişmesi ve net, güçlü politik taahhütler ile sürdürülebilir sağlık ve çevre politikalarının uygulanmasına ihtiyaç vardır. Çözümler, geleneksel sağlık sisteminin ötesinde yatmaktadır.

Sağlığı destekleyen çevreler oluşturmaya katkı sağlayabilecek tüm sektörlerin girişimde bulunması ve yerel düzeyde topluluklar, ulusal düzeyde hükümetler ile sivil toplum örgütleri ve küresel düzeyde uluslararası kuruluşların bu girişimlerde yer alması gerekmektedir. Bahsedilen girişimlerde eğitim, ulaştırma, konut ve kentsel kalkınma, endüstriyel üretim ve tarım gibi sektörler ana aktörler olacaktır.

Sağlığı destekleyen çevrelere ilişkin eylemin boyutları

Destekleyici çevreler terimi, sağlık bağlamında düşünüldüğünde içinde bulunduğumuz ortamın fiziksel ve sosyal yönlerine atıfta bulunmaktadır. İnsanların yaşadıkları yer, içinde bulundukları yerel topluluk, evleri, çalıştıkları ve zaman geçirdikleri yerleri kapsamaktadır. Ayrıca hayatını idame ettirmek için gerekli kaynaklar ve kendini yetiştirme fırsatlarına erişimi belirleyen çerçeveyi de içermektedir. Bu nedenle, destekleyici çevreler oluşturmaya yönelik eylemin birçok boyutu bulunmaktadır: fiziksel, sosyal, ruhsal, ekonomik ve politik. Bu boyutların her biri dinamik bir etkileşim içerisinde birbiriyle bağlantılıdır. Gerçek anlamda sürdürülebilir çözümlerin bulunabilmesi için eylemin yerel, bölgesel, ulusal ve küresel düzeylerde koordine edilmesi gereklidir.

Konferansta destekleyici çevrelerin dört yönüne değinilmiştir:

- Toplumsal boyut; sağlığı etkileyen normlar, gelenekler ve toplumsal süreçleri içermektedir. Birçok toplumda geleneksel toplumsal ilişkiler değişmekte ve örneğin toplumsal yalnızlığı artırarak, insanları anlamlı bir tutarlılık ve amaca sahip bir yaşamdan yoksun bırakarak ya da geleneksel değerler ile kültürel mirasa karşı gelerek sağlığı tehdit eder bir hal almaktadır.
- Politik boyut; hükümetlerin, karar alma sürecine demokratik katılımı sağlaması ve sorumluluklar ile kaynakları dağıtmasını gerektirmektedir. Ayrıca insan hakları, barış taahhüdü ve kaynakların silahlanma yarışı dışındaki alanlara aktarılmasını gerektirmektedir.
- Ekonomik boyut; kaynakların Herkes İçin Sağlık ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda, güvenli ve güvenilir teknoloji transferini de içerecek şekilde yeniden yönlendirilmesini gerektirmektedir.

- Kadınların becerilerinin farkına varılması ve bu becerilerin tüm sektörlerde –politika belirleme ve ekonomi de dâhil almak üzere- destekleyici çevreler için daha olumlu bir altyapının oluşturulması amacıyla kullanılması gerekmektedir. Kadınların iş yükünün fazlalığının farkına varılmalı ve bu iş yükü erkekler ile kadınlar arasında bölünmelidir. Kadınlardan oluşan toplum temelli kuruluşların, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi politikaları ile yapılarının oluşturulması aşamasında sesi duyulmalıdır.

Eylem önerileri

Sundsvall Konferansı, Herkes için Sağlık stratejisinin uygulanmasına yönelik önerilerin iki temel prensip üzerinde kurulması gerektiğine inanmaktadır:

1. Hakkaniyet, sağlığı destekleyen çevrelerin oluşturulmasında temel önceliklidir ve bu eşsiz çabaya tüm insanların dâhil edilmesi suretiyle enerji ve yaratıcı güç açığa çıkarılmalıdır. Sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tüm politikalar, sorumluluk ve kaynakların eşit olarak dağıtılabilmesi için yeni hesap verebilirlik prosedürlerine tabii tutulmalıdır. Yapılan tüm eylemler ve kaynak tahsisatında, en yoksul kesim açıkça önceliklendirilmeli ve dışlanmış, azınlık grupları ile engelli insanların yaşadığı zorlukların hafifletilmesi amaçlanmalıdır. Sanayileşmiş dünyamızın, gelişmekte olan dünyayı sömürerek biriktirdiği çevre ve insana karşı borcunu ödemesi gerekmektedir.
2. Sağlığı destekleyen çevrelere yönelik halk eyleminde tüm canlıların birbirine bağımlılığı dikkate alınmalı ve tüm doğal kaynaklar gelecek nesillerin ihtiyaçları düşünülerek yönetilmelidir. Yerli halkın fiziksel çevre ile eşsiz bir ruhsal ve kültürel ilişkisi bulunmaktadır ve bu ilişkiden tüm dünya için değerli dersler çıkarılabilir. Bu nedenle yerel halkın, sürdürülebilir kalkınmaya yönelik eylemler ile toprak ve kültürel miras üzerindeki haklarına ilişkin müzakerelerde yer alması önemlidir.

Yapabiliriz: sosyal eylemin güçlendirilmesi

Destekleyici çevrelerin oluşturulması için yapılan çağrı, yerel düzeyde halkın daha fazla katılım sağlayabileceği ve kontrol edebileceği bir sağlık ortamının oluşturulmasını amaçlayan halk sağlığı eylemine yönelik pratik bir öneridir. Konferansta eğitim, gıda, konut, sosyal destek ve hizmetler, iş ve ulaştırma ile ilgili dünyanın farklı yerlerinden örnekler sunulmuştur. Bu örnekler, destekleyici çevrelerin insanların yeteneklerini geliştirdiğini ve özgüvenlerini arttırdığını açıkça göstermiştir. Bahsedilen pratik önerilere ilişkin detaylar Konferans raporu ve elkitabında bulunabilir.

Konferans, sunulan örneklerden yararlanarak toplum düzeyinde destekleyici çevreleri teşvik eden dört ana halk sağlığı stratejisi belirlemiştir.

1. Toplumsal eylemler, özellikle de kadınlardan oluşan gruplar aracılığıyla savunuculuğun güçlendirilmesi.
2. Eğitim ve güçlendirme yoluyla toplum ve bireylerin kendi sağlık ve çevrelerini kontrol eder hale getirilmesi.
3. Sağlık ve çevre kampanyaları ile stratejileri arasındaki bağların güçlendirilmesi için sağlık ve destekleyici çevre ittifaklarının kurulması.
4. Sağlığı destekleyen çevrelere eşit erişimin sağlanması amacıyla toplum içinde birbiriyle çakışan çıkarların uzlaştırılması.

Özetle, kişi ve toplulukların katılımının artırılması, demokratik bir sağığın teşviki ve geliştirilmesi yaklaşımı için önemlidir ve özgüven ve kalkınma için itici güç teşkil etmektedir.

Konferans katılımcıları, eğitimin temel bir insan hakkı olduğunun ve sağığı herkes için erişilebilir hale getirmek için gereken politik, ekonomik ve sosyal değışikliklerin yapılmasında kilit rol oynadığının farkına varmıştır. Eğitim, yaşamın tümü boyunca erişilebilir olmalı ve özellikle kültür, sosyal sınıf ve cinsiyet açısından hakkaniyet prensibine dayanmalıdır.

Küresel perspektif

İnsanlar, dünyanın ekosisteminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır. İnsanların sağığı tüm çevre ile yakından bağlantılıdır. Mevcut bilgilerin hepsi, çevrenin yönetimi ve korunması ile ilgili davranış ve tavırların tüm düzeylerde ciddi şekilde değıştirilmemesi halinde insanlar ve diğeri tüm canlılar için yaşam kalitesinin idamesinin mümkün olmayacağına işaret etmektedir.

Sağık için sürdürülebilir ve destekleyici bir çevre yaratmak amacıyla birlikte hareket etmek çağımızın en önemli gereklerinden biridir.

Uluslar arası düzeyde kişi başı gelirdeki büyük farklılıklar, yalnızca sağığı erişimde değil aynı zamanda toplulukların kendi durumlarını iyileştirme ve gelecek nesiller için iyi bir yaşam kalitesini idame ettirme kapasitelerinde de eşitsizliğe yol açmaktadır. Kırsal bölgelerden kentsel bölgelere göç sonucunda, varoşlarda yaşayan ve bunun getirdiğı sorunlardan –temiz su ve hijyenden yoksun kalma da dâhil olmak üzere- muzdarip olan insanların sayısı gitgide artmaktadır.

Politik karar alma ve endüstriyel kalkınma süreci sıklıkla, kısa vadeli planlamaya ve insanların sağığı ile çevre açısından gerçek bedel dikkate alınmadan sağlanan ekonomik kazanımlara dayalı olarak yürütülmektedir. Uluslar arası borçlar, yoksul ülkelerin hâlihazırda kıt kaynaklarını tüketmektedir. Askeri harcamalar artmakta ve savaş, neden olduğu ölüm ve sakatlıklara ek olarak günümüzde yeni ekolojik vandalizm türlerini de beraberinde getirmektedir.

İş gücünün sömürülmesi, tehlikeli maddelerin ihraç edilmesi ya da özellikle daha güçsüz ve yoksul uluslarda boşaltılması, dünyanın kaynaklarının müsrifçe tüketilmesi, günümüzdeki kalkınma yaklaşımının kriz yaşadığına işaret etmektedir. Barış içinde birlikte var olmanın temel alındığı yeni etik ve küresel anlaşmalara doğru ilerlemenin zamanı çoktan gelmiştir. Dünyanın sınırlı kaynaklarının daha eşit olarak dağıtılması ve kullanılması ancak bu şekilde mümkündür.

Küresel hesap verebilirliğin sağlanması

Sundsvall Konferansı, uluslararası topluluğı, sağık alanında sürdürülebilir kalkınma prensiplerine dayanan sağık ve çevre hesap verebilirlik mekanizmaları oluşturmaya çağırmaktadır. Bu durum, pratikte büyük politika ve program girişimleri için sağık ve çevresel etki değerlendirmesi yapılmasını gerektirmektedir. DSÖ ve UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı), sağık ve çevre açısından zararlı madde ve ürünlerin ticareti ve pazarlanmasına ilişkin davranış kuralları oluşturma çabalarını güçlendirmelidir.

DSÖ ve UNEP, Üye Devletler tarafından kullanılmak üzere sürdürülebilir kalkınma prensibine dayalı kılavuzlar oluşturmmalıdır. Dünya Bankası ve Uluslar arası Para Fonu gibi fon ve finansman sağlayan

çok taraflı ve çift taraflı kuruluşlar bu kılavuzları kalkınma projelerini planlamak, uygulamak ve değerlendirmek için kullanmalıdır. Derhal harekete geçilerek gelişmekte olan ülkeler, kendi çözümlerini belirleme ve uygulama aşamasında desteklenmelidir. Süreç boyunca sivil toplum kuruluşları ile yakın işbirliği yapılmalıdır.

Sundsvall Konferansı, sağlık, çevre ve insan gelişimi konularının birbirinden ayrı düşünölemeyeceğini bir kez daha göstermiştir. Gelişme ile kastedilen bir yandan yaşam kalitesi ve sağlıkta iyileşme sağlanırken diğör yandan çevrenin sürdürülebilirliğinin korunmasıdır. Gezeganimizin geleceğini yalnızca küresel ortaklığa dayalı dünya çapında eylem ile kurtarabiliriz.

*Uluslar arası Sağlığı Geliştirme Konferansı'nın sonuç belgesi, 9-15 1991, Sundsvall, İsveç.**

www.who.int/healthpromotion/conferences/sundsvall.pdf

**Birleşmiş Milletler Çevre Programı, Nordik Bakanlar Konseyi ve Dünya Sağlık Örgütü'nün eş sponsorluğunda düzenlenmiştir.*

Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesinin 21. Yüzyıla Getirilmesi Hakkında Jakarta Bildirgesi

Dördüncü Uluslar arası Sağlığı Geliştirme Konferansı: Yeni Dönem için Yeni Oyuncular – Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesinin 21. Yüzyıla Getirilmesi, Jakarta, Endonezya, 21-25 Temmuz 1997

Jakarta’da 21-25 Temmuz 1997 tarihinde düzenlenen “Yeni Dönem için Yeni Oyuncular – Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesinin 21. Yüzyıla Getirilmesi” konulu dördüncü uluslar arası Sağlığı Geliştirme Konferansı, sağlık için uluslar arası stratejilerin geliştirilmesi aşamasında kritik bir zamanda yapılmıştır. Dünya Sağlık Örgütü’nün Üye Devletleri, bu tarihten 20 yıl önce Herkes İçin Sağlık küresel stratejisi ve Alma-Ata Bildirgesiyle temel sağlık hizmetleri prensiplerini uygulama taahhüdünde bulunmuştur. Bundan 11 yıl önce ise Ottawa Kanada’da Birinci Uluslar arası Sağlığı Geliştirme Konferansı düzenlenmiştir. Bu Konferans, o dönemden bu yana sağlığın teşviki ve geliştirilmesine rehberlik eden ve ilham kaynağı olan Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine Yönelik Ottawa Sözleşmesi’nin yayınlanması ile sonuçlanmıştır. Sonrasında düzenlenen uluslar arası konferans ve toplantılar, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanındaki kilit stratejilerin önem ve anlamına daha fazla açıklık kazandırmıştır. Bu stratejiler arasında, sağlıklı halk politikası (Adelaide, Avustralya, 1988) ve sağlığı destekleyen çevreler (Sundsvall, İsveç, 1991) yer almaktadır.

Dördüncü Uluslar arası Sağlığı Geliştirme Konferansı, ilk defa gelişmekte olan bir ülkede düzenlenen ve sağlığın teşviki ve geliştirilmesini destekleme çabalarına ilk defa özel sektörün dâhil edildiği konferanstır. Bu toplantı, sağlığın etkin teşviki ve geliştirilmesi hakkında öğrenilenlerin yansıtılması, sağlık belirleyicilerinin yeniden incelenmesi ve 21. yüzyılda sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanındaki zorlukların ele alınmasında kullanılacak yön ve stratejilerin belirlenmesi için fırsat sunmuştur. Jakarta Konferansı katılımcıları, önümüzdeki yüzyılda sağlığın teşviki ve geliştirilmesi eylemleri konulu bu Deklarasyonu sunmaktadır.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi önemli bir yatırımdır

Sağlık, temel bir insan hakkıdır ve sosyal ve ekonomik kalkınma için gereklidir. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin sağlıkta kalkınma için önemli bir unsur olduğu gitgide daha iyi anlaşılmaktadır. Bu, insanların kendi sağlıkları üzerindeki kontrolünü arttırma ve sağlıklarını iyileştirme yönünde teşvik edildiği bir süreçtir. Sağlığın yatırım ve eylemler yoluyla teşviki ve geliştirilmesi, sağlığın belirleyicileri üzerinde önemli bir etki oluşturmakta, insanlar için en yüksek sağlık kazanımını mümkün kılmakta, sağlıktaki eşitsizliklerin azaltılmasına ciddi katkıda bulunmakta, insan haklarını teşvik etmekte ve sosyal sermaye oluşturmaktadır. Nihai hedef, sağlık beklentisinin arttırılması ve ülkeler ile gruplar arasındaki sağlık beklentisi farkının azaltılmasıdır.

Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine ilişkin Jakarta Bildirgesi, sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik önümüzdeki yüzyıla dair bir vizyon ve odak sunmaktadır. Dördüncü Uluslar arası Sağlığı Geliştirme Konferansı katılımcılarının, 21. Yüzyılda sağlığın belirleyicilerini ele almada mümkün olan en geniş çapta kaynaklardan yararlanma yönündeki kararlı taahhüdünü yansıtmaktadır.

Sağlığın belirleyicileri: yeni zorluklar

Barış, barınma, eğitim, sosyal güvenlik, sosyal ilişkiler, gıda, gelir, kadınların güçlendirilmesi, istikrarlı bir ekosistem, sürdürülebilir kaynak kullanımı, sosyal eşitlik, insan haklarına saygı ve hakkaniyet sağlık için ön şarttır. Hepsinden önemlisi, yoksulluk sağlık için en büyük tehdittir.

Kentselleşme, yaşlı insanların sayısındaki artış ve kronik hastalıkların yüksek prevalansı gibi demografik eğilimler tüm ülkelerde yeni sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Hareketsiz yaşam, antibiyotik ve diğer yaygın ilaçlara karşı direnç, artan uyuşturucu bağımlılığı, toplumsal ve aile içi şiddet gibi sosyal, davranışsal ve biyolojik değişimler yüz milyonlarca kişinin sağlık ve refahını tehdit etmektedir.

Yeni ve yeniden ortaya çıkmakta olan bulaşıcı hastalıklar ile ruh hastalıklarına ilişkin artan farkındalık, daha hızlı yanıt verilmesini gerekli kılmaktadır. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesine ilişkin yaklaşımların sağlık belirleyicilerinde meydana gelen değişimleri karşılayacak şekilde gelişmesi önemlidir.

Uluslar arası faktörlerin de sağlık üzerinde büyük etkisi vardır. Bunlar arasında küresel ekonomi, mali piyasalar ve ticaretin entegrasyonu, medya ve iletişim teknolojilerine daha yaygın erişim ile kaynakların sorumsuzca kullanılmasından kaynaklanan çevresel bozulma yer almaktadır.

Bu değişimler, tüm dünyada yaşamları boyunca insanların değerleri, yaşam tarzları ve yaşam koşullarını şekillendirmektedir. Örneğin, iletişim teknolojisinin gelişmesi gibi bazı değişimler sağlık açısından büyük bir potansiyel sunarken uluslar arası tütün ticareti gibi diğer değişimler büyük olumsuz etkiler bırakmaktadır.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi fark yaratır

Tüm dünyada yapılan araştırmalar ve vaka çalışmaları, sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin etkin olduğunu gösteren ikna edici kanıtlar sunmaktadır. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi stratejileri, yaşam tarzlarını geliştirilebilmekte ve değiştirebilmektedir ve sağlığı belirleyen sosyal, ekonomik ve çevresel şartlar üzerinde etkiye sahiptir. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, sağlık alanında daha fazla eşitliğin sağlanmasına yönelik pratik bir yaklaşımdır.

Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine Yönelik Ottawa Sözleşmesi'nde ifade edilen beş strateji, başarıya ulaşmak için önem arz etmektedir:

- Sağlıklı halk politikası oluşturma
- Destekleyici çevreler oluşturma
- Topluluk eylemlerinin güçlendirilmesi
- Kişisel yeteneklerin geliştirilmesi
- Sağlık hizmetlerinin yeniden yönlendirilmesi

Mevcut kanıtlar şunlara işaret etmektedir:

- Sağlığı geliştirmede en etkili yöntem kapsamlı yaklaşımların kullanılmasıdır. Beş stratejinin

farklı kombinasyonlarının kullanıldığı yaklaşımlar tek yönlü yaklaşımlara göre daha etkilidir.

- Belirli ortamlar, kapsamlı stratejilerin uygulanması için pratik fırsatlar sunmaktadır. Bunlar arasında; büyük şehirler, yerel topluluklar, marketler, okullar, işyerleri ve sağlık tesisleri bulunmaktadır.
- Çabaların sürdürülebilir kılınması için katılım şarttır. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi eylemleri ve karar alma süreçlerinin etkili olabilmesi için insanların tüm bu süreçlerin merkezinde yer alması gereklidir.
- Sağlıkla ilgili bilgi sahibi olunması katılımı arttırmaktadır. İnsanlar ile toplumların etkin katılımının sağlanması ve güçlendirilmesi için eğitim ve bilgiye erişimin mümkün olması önemlidir.

Bahsedilen stratejiler sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin temel unsurlarıdır ve tüm ülkeler için geçerlidir.

Yeni yanıtlara ihtiyaç vardır

Yeni ortaya çıkan sağlık tehditlerini ele almak için yeni eylem türlerine ihtiyaç vardır. Önümüzdeki yıllardaki zorluk; toplum içinde birçok sektör, yerel topluluklar ve ailelerin içindeki potansiyelin açığa çıkarılması olacaktır.

Hükümet sektörlerinde, hükümet ve sivil toplum kuruluşları arasında, kamu ve özel sektörler arasındaki geleneksel sınırların aşılması ihtiyacı aşikârdır. İşbirliği son derece önemlidir; bunun için toplumlarda tüm yönetim düzeylerindeki farklı sektörler arasında sağlık için eşit seviyede yeni ortaklıkların kurulması gerekmektedir.

21. yüzyılda sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanındaki öncelikler

1. Sağlık için sosyal sorumluluğun teşvik edilmesi

Karar alıcılar, kendilerini güçlü bir şekilde sosyal sorumluluğa adanmalıdır. Hem kamu hem de özel sektör, aşağıdakileri hedefleyen politika ve uygulamalar yoluyla sağlığı teşvik etmeli ve geliştirmelidir:

- Bireylerin sağlığına zarar vermektan kaçınmak
- Çevreyi korumak ve kaynakların sürdürülebilir şekilde kullanılmasını sağlamak
- Tütün ve silah gibi niteliği gereği zararlı mal ve maddelerin üretimi ve pazarlanmasını kısıtlamak ve sağlıksız pazarlama uygulamalarının önüne geçmek
- Hem pazardaki vatandaşı hem de işyerindeki bireyleri korumak
- Politika geliştirme sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak hakkaniyet odaklı sağlık etki değerlendirmeleri yapmak

2. Sağlığı geliştirme yatırımlarını artırma

Birçok ülkede mevcut sağlık yatırımları yetersiz ve sıklıkla etkili olmaktan uzaktır.

Sağlığı geliştirmeye yönelik yatırımların artırılması gerçek anlamda çok sektörlü bir yaklaşımı

gerektirmektedir. Bu yaklaşım, eğitim ve konut sektörlerinin yanı sıra sağlık sektörü için de ek kaynakları içermelidir.

Hem ülke içinde hem de farklı ülkeler arasında sağlığa daha fazla yatırım yapılması ve mevcut yatırımların yeniden yönlendirilmesi; insan gelişimi, sağlık ve yaşam kalitesi açısından önemli ilerlemelerin sağlanması potansiyeline sahiptir.

Sağlık yatırımları; kadınlar, çocuklar, yaşlı insanlar, yerli halk, yoksul ve dışlanmış gruplar gibi belirli grupların ihtiyaçlarını karşılamalıdır.

3. Sağlık ortaklıklarının güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, sağlığı geliştirme ve toplumsal kalkınma için farklı sektörler arasında tüm yönetim ve topluluk düzeylerinde ortaklıklar kurulmasını gerektirmektedir. Mevcut ortaklıkların güçlendirilmesi ve yeni ortaklık fırsatlarının araştırılması önemlidir.

Ortaklıklar; uzmanlık, beceri ve kaynakların paylaşılması yoluyla sağlık için karşılıklı yarar sağlamaktadır. Ortaklıkların şeffaf olması, hesap verebilirliğin sağlanması ve her iki tarafın da kabul ettiği etik prensipler, karşılıklı anlayış ve saygı temeline oturtulması gereklidir. Ayrıca DSÖ kılavuz ilkelerine uygun hareket edilmelidir.

4. Topluluğun kapasitesinin artırılması ve bireylerin güçlendirilmesi

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, insanları dışarıda bırakarak değil, onlarla birlikte ve yan yana yürütülmesi gereken bir süreçtir. Bu süreç hem bireylerin harekete geçme kabiliyetini geliştirmekte hem de grup, kuruluş ya da toplulukların sağlık belirleyicilerini etkileme kapasitesini arttırmaktadır.

Toplulukların sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanındaki kapasitesinin artırılması için uygulamalı eğitim, liderlik eğitimi ve kaynaklara erişime ihtiyaç vardır. Bireylerin güçlendirilmesi, karar alma sürecine sürekli ve güvenilir erişim imkânı ile değişimi etkileyecek beceri ve bilgilerin varlığını gerektirmektedir.

Hem geleneksel iletişim hem de yeni haber organları bu süreci desteklemektedir. Sosyal, kültürel ve ruhsal kaynaklar yenilikçi şekillerde kullanılmalıdır.

5. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi altyapısının güvence altına alınması

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi altyapısının güvence altına alınması için yerel, ulusal ve küresel düzeyde finansman sağlayacak yeni mekanizmaların bulunması gerekmektedir. Hükümetler, sivil toplum kuruluşları, eğitim kurumları ve özel sektörün eylemlerini etkileyecek teşviklerin sağlanması yoluyla sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik kaynak seferberliği en üst düzeye çıkarılmalıdır.

“Sağlık ortamları”, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi için gerekli altyapının organizasyon temelini temsil etmektedir. Sağlık alanında yeni zorluklar dendiğinde, sektörler arası işbirliğinin sağlanması için yeni ve farklı ağların oluşturulması gerektiği kastedilmektedir. Bu türdeki ağlar, ülke içinde ve farklı ülkeler arasında karşılıklı yardım imkânı sunmalı ve hangi stratejilerin hangi ortamlarda başarılı olduğuna dair bilgi alışverişini kolaylaştırmalıdır.

Yerel liderlik becerileri eğitimi ve pratiği teşvik edilerek sağlığın teşviki ve geliştirilmesi faaliyetleri desteklenmelidir. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi faaliyetlerinin araştırma ve proje raporları yoluyla belgelenmesi sağlanarak daha iyi planlama, uygulama ve değerlendirme yapılması mümkün kılınmalıdır.

Tüm ülkeler, sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin desteklenmesi için gerekli politik, yasal, eğitimsel, sosyal ve ekonomik çevreyi oluşturmmalıdır.

Eylem çağrısı

Bu Konferansın katılımcıları, Jakarta Bildirgesi'nin kilit mesajlarını hükümetleri, kurumları ve toplulukları ile paylaşma, önerilen eylemleri uygulama ve Beşinci Uluslar arası Sağlığı Geliştirme Konferansı'na raporlama taahhüdünde bulunmaktadır.

Sağlığın küresel düzeyde teşviki ve geliştirilmesinin daha hızlı bir şekilde sağlanabilmesi için küresel bir sağlık ittifakı kurmayı uygun bulmuşlardır. Kurulacak ittifakın hedefi, Deklarasyonda belirtilen sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik öncelikli eylemleri uygulamaktır

İttifakın öncelikleri arasında şunlar bulunmaktadır:

- Değişen sağlık belirleyicileri hakkında bilinç oluşturma
- Sağlığın geliştirilmesi için işbirliği ve ağların kurulmasını destekleme
- Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi için kaynakları seferber etme
- En iyi uygulamalara ilişkin bilgi toplama
- Paylaşarak öğrenmenin sağlanması
- Eylemlerde dayanışmanın teşvik edilmesi
- Sağlığın teşviki ve geliştirilmesinde şeffaflık ve kamuya karşı hesap verebilirliğin artırılması

Ulusal hükümetler, hem kendi ülkelerinde hem de ülkeler arasında sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik ağların güçlendirilmesi ve finanse edilmesi için girişimde bulunmaya davet edilmektedir.

Katılımcılar, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi için küresel bir ağın kurulması ve Konferans çıktılarının Üye Devletleri tarafından uygulanması hususunda DSÖ'yü liderlik etmeye çağırılmaktadır. DSÖ için biçilen bu rolün en önemli kısmı; hükümetler, sivil toplum kuruluşları, kalkınma bankaları, Birleşmiş Milletler sistemindeki kuruluşlar, bölgelerarası organlar, iki taraflı kuruluşlar, işçi hareketi ve kooperatifler ile özel sektörün, sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik öncelikli eylemleri uygulama sürecine dâhil edilmesidir.

*4.Uluslararası Sağlığı Geliştirme Konferansı'nın sonuç belgesi, 21-25 Temmuz 1997, Jakarta, Endonezya.**

www.who.int/healthpromotion/conferences/jakarta.pdf

** Dördüncü Uluslararası Sağlığı Geliştirme Konferansı, ev sahibi ülke, DSÖ Merkez Ofisi ve Bölgesel Ofisler, DSÖ Ülke Temsilcilikleri, DSÖ İşbirliği Merkezleri, BM, Hükümetler arası Kuruluşlar ve STK'ler gibi çok sayıda aktörün aktif katılımı sayesinde başarıya ulaşmıştır.*

Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine yönelik Meksika Bakanlık Bildirgesi: Fikirlerden Eyleme

Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi konulu Beşinci Küresel Konferans, Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi: Hakkaniyet Boşluğunun Kapatılması, Mexico City, 5-9 Haziran 2000

Bildiri

Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi konulu Beşinci Küresel Konferans nedeniyle Mexico City’de bir araya gelen ve bu Bildiri’yi imzalayan Sağlık Bakanları:

1. Mümkün olan en yüksek sağlık standardının elde edilmesinin, hayattan zevk alınması için olumlu bir değer olduğunu ve sosyal ve ekonomik gelişme ve hakkaniyet için gerekli olduğunu kabul etmektedir.
2. Sağlığın ve sosyal gelişmenin teşvik edilmesinin, hükümetlerin temel görevi ve sorumluluğu olduğunu ve toplumun tüm sektörlerinin bunda payı olduğunu kabul etmektedir.
3. Hükümetlerin ve birlikte çalışan toplumların sürdürülebilir çabaları vasıtasıyla yakın zamanlarda dünyadaki pek çok ülkede, sağlık hizmetlerinin sunumu alanında önemli sağlık iyileşmeleri ve ilerlemeleri olduğunu farkındadır.
4. Bu ilerlemeye karşın sosyal ve ekonomik gelişmeye engel olan pek çok sağlık sorununun devam ettiğinin ve bu yüzden sağlık ve refahın elde edilmesi alanında hakkaniyeti artırmak amacıyla bunların acilen ele alınması gerektiğinin bilincindedir.
5. Aynı zamanda yeni ve tekrar ortaya çıkan hastalıkların sağlık alanında kaydedilen ilerlemeyi tehdit ettiğinin farkındadır.
6. Sağlığın sosyal, ekonomik ve çevresel belirleyicilerinin ele alınmasının aciliyet arz ettiğinin ve bunun için tüm sektörlerde ve toplumun her düzeyinde sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik işbirliği mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiğinin farkındadır.
7. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin, hakkaniyet ve herkes için daha iyi sağlık elde etmek isteyen tüm ülkelerdeki kamu politikalarının ve programlarının önemli bir bileşeni olması gerektiği sonucunu çıkarmaktadır.
8. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik iyi stratejilerin, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi konusunda etkili olduğuna dair yeterli kanıt olduğunu bilincindedir.

Eylemler

Yukarıdakileri göz önünde bulundurarak aşağıda belirtilenleri taahhüt ediyoruz:

- a. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesini; yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası politika ve programlarda temel bir öncelik olarak konumlandırmak.
- b. Sağlığa yönelik ortaklıkları güçlendiren ve genişleten sağlığın teşviki ve geliştirilmesi eylemlerinin hayata geçirilmesinde tüm sektörlerin ve sivil toplumun aktif katılımının sağlanmasında etkin rol oynamak.
- c. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik ülke çapındaki eylem planlarının hazırlanmasını desteklemek, gerekirse bu alanda Dünya Sağlık Örgütü ve ortaklarının uzmanlığından faydalanmak. Bu planlar, ulusal bağlama göre farklılık gösterecek ama Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Konulu Beşinci Küresel Konferans sırasında üzerinde mutabık kalınan temel çerçeveyi esas alacaktır. Bu planlar diğer

konuların yanı sıra şunları içerebilir:

- Sağlık önceliklerinin belirlenmesi ve bu önceliklerin ele alınması amacıyla sağlıklı halk politika ve programlarının oluşturulması.
- Seçilen öncelikler konusunda bilgi birikimini artıran araştırmaların desteklenmesi.
- Ülke çapındaki eylem planlarının geliştirilmesi, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi için insan kapasitesi ve kurumsal kapasite oluşturmak üzere mali ve operasyonel kaynakların harekete geçirilmesi.

d. Sağlığı teşvik eden ve geliştiren ulusal ve uluslararası ağlar oluşturmak veya güçlendirmek.

e. Birleşmiş Milletler kuruluşlarının, kalkınma gündemlerinin sağlık alanındaki etkileri bakımından sorumlu tutulmalarını desteklemek.

f. Dünya Sağlık Örgütü Genel Direktörünü, Yönetim Kurulu'nun 107. oturumuna sunacağı rapor için yukarıdaki eylemlerin gerçekleştirilmesinde kaydedilen ilerleme konusunda bilgilendirmek.

5 Haziran 2000 tarihinde Mexico City'de bütün metinlerin eşit derece sahih olduğu Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Portekizce, Rusça ve İspanyolca dillerinde imzalanmıştır.*

www.who.int/healthpromotion/conferences/mexico.pdf

* Dünya Sağlık Örgütü, Pan-Amerikan Sağlık Örgütü (PAHO/AMRO) ve Meksika Sağlık Bakanlığı tarafından ortaklaşa organize edilmiştir.

İmzalayan ülkeler

Bakanlık Bildirgesi şu ülkeler tarafından imzalanmıştır:

Cezayir	Çek Cumhuriyeti	Jamaika	Nikaragua	İspanya
Angola	Danimarka	Kore	Nijer	Sudan
Arjantin	Dominik	Kuveyt	Norveç	Svaziland
Aruba	Dominik Cumhuriyeti	Lao PDR (Laos)	Umman	İsveç
Avustralya	Ekvador	Lübnan	Pakistan	İsviçre
Avusturya	El Salvador	Madagaskar	Panama	Tayland
Bangladeş	Mısır	Malezya	Paraguay	Türkiye
Belize	Finlandiya	Maldivler	Polonya	İngiltere
Bhutan	Fransa	Malta	Portekiz	ABD
Bolivya	Gabon	Marshall Adaları	Porto Riko	Uruguay
Brezilya	Almanya	Meksika	Rusya Federasyonu	Vanuatu
Bulgaristan	Guatemala	Fas	Ruanda	Venezüella
Kamerun	Haiti	Mozambik	Saint Kitts ve Nevis	Yugoslavya
Kanada	Macaristan	Myanmar	Saint Lucia	Zambiya
Çin	Hindistan	Namibya	Samoa	Zimbabwe
Kolombiya	Endonezya	Nepal	Slovakya	
Kosta Rika	İran	Hollanda	Slovenya	
Küba	İsrail	Yeni Zelanda	Güney Afrika	

Küreselleşen Dünyada Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine Yönelik Bangkok Şartı

7-11 Ağustos 2005

‘Küreselleşen Dünyada Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine Yönelik Bangkok Şartı’, 7-11 Ağustos 2005 tarihinde Tayland’da gerçekleştirilen Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Konulu 6. Küresel Konferans sırasında katılımcılar tarafından kabul edilmiştir.

Giriş

Kapsam

Bangkok Şartı; küreselleşen dünyada sağlığın teşviki ve geliştirilmesi vasıtasıyla sağlık belirleyicilerini ele almak için gereken eylem, taahhüt ve sözleri belirlemektedir.

Amaç

Bangkok Şartı; toplumları güçlendirecek ve sağlığı ve sağlık hakkaniyetini iyileştirecek politika ve ortaklıkların, küresel ve ulusal kalkınmanın merkezinde yer alması gerektiğini teyit etmektedir.

Bangkok Şartı, *Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine Yönelik Ottawa Sözleşmesi* tarafından saptanan Sağlığın teşviki ve geliştirilmesine ait değer, ilke ve eylem stratejilerini ve daha sonraki sağlığın teşviki ve geliştirilmesi konferanslarının Dünya Sağlık Asamblesi vasıtasıyla Üye Devletler tarafından da teyit edilen tavsiyelerini tamamlamakta ve bunları geliştirmektedir.

Hedef kitle

Bangkok Şartı, sağlığın elde edilmesi için kritik önem arz eden insan, grup ve organizasyonlara seslenmektedir. Bunlar arasında:

- Her düzeydeki hükümetler ve politikacılar
- Sivil toplum
- Özel sektör
- Uluslararası kuruluşlar
- Halk sağlığı topluluğu.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi

Birleşmiş Milletler; mümkün olan en yüksek standartta sağlığa ulaşmanın, ayırım gözetmeksizin her insanın temel haklarından biri olduğunu kabul etmektedir.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, bu temel insan hakkına dayalıdır ve yaşam kalitesinin bir belirleyicisi olarak akıl ve ruh sağlığını da içeren olumlu ve kapsamlı bir sağlık kavramı sunar.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, insanların sağlıkları ve sağlıklarının belirleyicileri üzerindeki kontrolü artırmalarına ve böylelikle sağlıklarını iyileştirmelerine imkân sağlama sürecidir. Sağlığın teşviki ve

geliştirilmesi, halk sağlığının temel bir işlevi olup bulaşıcı hastalıklar ile bulaşıcı olmayan hastalıkların ve diğer sağlık tehditlerinin ele alınması çalışmasına katkıda bulunur.

Sağlık belirleyicilerinin ele alınması değişen bağlam

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik küresel bağlam, *Ottawa Sözleşmesi*'nin ortaya konmasından beri önemli ölçüde değişim göstermiştir.

Kritik faktörler

Günümüzde sağlığı etkileyen kritik faktörler arasında şunlar sayılabilir:

- Ülkelerin kendi içlerindeki ve ülkeler arasındaki eşitsizliklerin artması
- Yeni tüketim ve iletişim yolları,
- Ticarileşme,
- Küresel çevresel değişim
- Kentleşme.

Diğer zorluklar

Sağlığı etkileyen diğer faktörler arasında ise çalışma koşullarını etkileyen hızlı ve genelde negatif sosyal, ekonomik ve demografik değişiklikler, öğrenme çevreleri, aile yapıları, toplumların kültürel ve sosyal yapıları sayılabilir.

Erkekler ve kadınlar farklı şekilde etkilenmektedir. Çocukların incinebilirliği ve dışlanmış, engelli ve yerli halkların dışlanması artmıştır.

Yeni fırsatlar

Küreselleşme, sağlığı iyileştirmek ve ülkeler arasında sağlık risklerini azaltmak için işbirliğine yönelik yeni imkânlar yaratmaktadır. Bu fırsatlar arasında şunlar sayılabilir:

- Bilgi birikiminin ve iletişim teknolojisinin artması
- Küresel yönetim ve deneyim paylaşımına yönelik mekanizmaların iyileşmesi.

Politika tutarlılığı

Küreselleşmenin zorluklarıyla başa çıkmak için politikanın;

- Hükümetin tüm seviyelerinde
- Tüm Birleşmiş Milletler kuruluşları arasında
- Özel sektör dâhil diğer tüm kuruluşlar arasında

tutarlı olmak gerekmektedir. Bu tutarlılık, sağlığa etki eden uluslararası anlaşmalar ve sözleşmelerle uyumu, şeffaflığı ve hesap verebilirliği güçlendirecektir.

Kaydedilen ilerleme

Sağlığı kalkınmanın merkezine yerleştirme konusunda, örneğin Binyıl Kalkınma Hedefleri vasıtasıyla ilerleme kaydedilmiştir. Fakat daha yapılması gereken çok şey vardır ve bu süreçte sivil toplumun aktif katılımı zaruridir.

Küreselleşen dünyada aaglığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik stratejiler etkili müdahaleler

Daha sağlıklı bir dünyaya doğru ilerlemek için güçlü politik eylem, geniş katılım ve sürekli destek gerekmektedir.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, eksiksiz olarak kullanılması gereken, etkinliği kanıtlanmış stratejilerden oluşan bir birikime sahiptir.

Gerekli eylemler

Bu stratejilerin hayata geçirilmesi konusunda daha fazla ilerleme kaydetmek için tüm sektörler ve ortamlar aşağıda sayılanlara yönelik olarak hareket etmelidir:

- İnsan haklarına ve dayanışmaya dayalı sağlığı **desteklemek**
- Sağlığın belirleyicilerini ele almak için sürdürülebilir politikalar, eylemler ve altyapıya **Yatırım yapmak**
- Politika geliştirme, liderlik, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi uygulaması, bilgi aktarımı ve araştırma ve sağlık okuryazarlığına yönelik **kapasite oluşturmak**
- Zarardan yüksek koruma sağlamak ve herkes için sağlık ve refah açısından eşit fırsat yaratmak üzere **düzenleme ve kanun yapmak**
- Sürdürülebilir eylemler ortaya koymak için kamu kurumları, özel, hükümet dışı ve uluslararası kuruluşlar ve sivil toplumla **ortaklık yapmak ve ittifaklar kurmak**.

Herkes için sağlık taahhütleri

Gerekçe

Sağlık sektörü, sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik politika ve ortaklıkların inşasında temel bir liderlik rolüne sahiptir.

Sağlık belirleyicilerinin ele alınmasında ilerleme kaydedilmek isteniyorsa hükümet kuruluşları ve uluslararası kuruluşlar arasında bütünleşmiş bir politika yaklaşımı olmalı ve sivil toplum ve özel sektör ile ve farklı ortamlarda çalışma taahhüdü olmalıdır.

Temel taahhütler

Temel dört taahhüt; sağlığın teşviki ve geliştirilmesini

1. Küresel kalkınma gündeminin merkezine oturtmak,
2. Hükümetin tümü için temel bir sorumluluk yapmak,
3. Toplulukların ve sivil toplumun temel odak noktalarından biri haline getirmek,
4. İyi kurumsal uygulamalara yönelik bir koşul yapmaktır.

1. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesini küresel kalkınma gündeminin merkezine oturtmak

Sağlığı ve toplu sağlık güvenliğini artıran hükümetler arası güçlü anlaşmalara ihtiyaç vardır. Hükümetler ve uluslararası kuruluşlar, zengin ile yoksul arasındaki sağlık uçurumunu kapatmak için hareket etmelidir.

- Ticaret
- rnler
- Hizmetler ve
- Pazarlama stratejilerinin

zararlı etkilerini ele almak için sağlık alanında küresel yönetişime yönelik etkili mekanizmalara gereksinim duyulmaktadır.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, i ve dış politikanın ve savaş ve çatışma durumları dâhil olmak üzere uluslararası ilişkilerin ayrılmaz bir parçası haline gelmelidir.

Bunun için uluslar, sivil toplum ve özel sektör arasında diyalog ve eşgüdümü geliştirecek eylemler gerekmektedir. Bu abalar Dünya Sağlık rgt Tütün Kontrolü ereve Anlaşması gibi mevcut anlaşma örneklerinin üzerine inşa edilebilir.

2. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesini hükümetin tümü için temel bir sorumluluk yapmak

Bütün hükümetler her düzeyde kötü sağlığı ve eşitsizlikleri acil konu olarak ele almalıdır çünkü sağlık, sosyoekonomik ve politik kalkınmanın önemli bir belirleyicisidir. Yerel, bölgesel ve ulusal hükümetler;

- Sağlık sektörünün içinde ve dışında sağlık yatırımlarına öncelik vermeli,
- Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi için sürdürülebilir finansman sağlamalıdır.

Bunu sağlamak için hükümetin tüm seviyeleri, hakkaniyet odaklı sağlık etki analizi gibi araçlar kullanarak politikaların ve mevzuatın sağlık sonuçlarını açık hale getirmelidir.

3. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesini toplulukların ve sivil toplumun temel odak noktalarından biri haline getirmek

Topluluklar ve sivil toplum genellikle sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin başlatılması, şekillendirilmesi, gerçekleştirilmesinde liderlik eder. Katkılarının büyümesini ve sürdürülebilmesini mümkün kılacak hak, kaynak ve fırsatlara sahip olmaları gerekmektedir. Kapasite oluşturmaya yönelik destek özellikle az gelişmiş toplumlarda önem arz etmektedir.

İyi organize olmuş ve güçlendirilmiş toplumlar, kendi sağlıklarına karar verme konusunda çok etkilidir ve hükümet ve özel sektörün politikalarının ve uygulamalarının sağlık sonuçları açısından hesap verebilir olmalarını sağlayabilir.

Sivil toplumun pazardaki gücünü, müşterek sosyal sorumluluğa örnek teşkil eden mal, hizmet ve şirket hisselerini tercih ederek kullanması gerekmektedir.

Halk temelli topluluk projeleri, sivil toplum grupları ve kadın örgütleri; sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanındaki etkinliğini göstermiştir ve diğerlerinin takip etmesi için uygulama modelleri sağlamaktadır.

Sağlık meslek birliklerinin de yapacakları özel bir katkı vardır.

4. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesini iyi kurumsal uygulamalara yönelik bir koşul yapmak

Şirket sektörünün;

- Yerel ortamlar,
- Milli kültürler,
- Çevreler ve
- Zenginlik dağılımı

Üzerindeki etkisi vasıtasıyla insanların sağlığı ve sağlık belirleyicileri üzerinde doğrudan etkisi vardır.

Diğer işverenler ve kayıt dışı sektör gibi özel sektörün de iş yerinde sağlık ve güvenliği sağlama ve çalışanlarının, ailelerinin ve toplumların sağlığını ve refahını geliştirme sorumluluğu vardır.

Aynı zamanda özel sektör, sağlığı geliştiren ve koruyan yerel, ulusal ve uluslararası yönetmelik ve anlaşmalara riayet ederek geniş küresel sağlık etkilerinin (örneğin küresel çevre değişikliğiyle alakalı etkiler) azaltılmasına katkıda bulunabilir. Etik ve sorumlu çalışma uygulamaları ve adil rekabet; tüketiciler, sivil toplum, hükümet ve yönetmelikler tarafından desteklenmesi gereken çalışma şekline örnek teşkil etmektedir.

Bunu gerçekleştirmek için küresel taahhüt

Hepimiz sağlık için

Bu taahhütlerin yerine getirilmesi için kanıtlanmış stratejilerin daha iyi uygulanması ve yeni giriş noktaları ile yenilikçi yanıtların kullanılması gerekmektedir.

Ortaklıklar, ittifaklar, ağlar ve işbirlikleri; insanları ve kuruluşları ortak amaçların etrafından bir araya getirmek için heyecan verici ve tatmin edici yollar sağlamakta ve halkların sağlığını iyileştirmek için ortak eylemler temin etmektedir.

Her sektör –hükümetler arası, hükümet, sivil toplum ve özel– benzersiz bir role ve sorumluluğa sahiptir.

Uygulama boşluğunun kapatılması

Ottawa Sözleşmesi’nin kabul edilmesinden bu yana sağlığın teşviki ve geliştirilmesini destekleyen ulusal ve küresel düzeyde önemli sayıda karar imzalanmıştır ama bazen bunların ardından eylem gelmemiştir. Bu Bangkok Konferansı’nın katılımcıları, Dünya Sağlık Örgütü’nün Üye Devletleri’ni bu uygulama boşluğunu kapatmaya ve eyleme yönelik politika ve ortaklıklara doğru harekete geçmeye çağırmaktadır.

Eylem çağrısı

Konferans katılımcıları; Dünya Sağlık Örgütü ve Üye Devletlerinin başkalarıyla işbirliği içerisinde, sağlığın teşviki ve geliştirilmesine kaynak tahsis etmesini, eylem planları başlatmasını, uygun gösterge ve hedeflerle performansı izlemesini ve düzenli aralıklarla ilerleme konusunda rapor vermesini talep etmektedir. Birleşmiş Milletler kuruluşlarından, Sağlık İçin Küresel Anlaşma geliştirmenin faydalarını araştırmaları istenmektedir.

Dünya çapında ortaklık

Bu Bangkok Şartı, tüm paydaşları sağlığın teşviki ve geliştirilmesi için hem küresel hem yerel katılım ve eylemlerle dünya çapında bir ortaklığa katılmaya teşvik etmektedir.

Sağlığı iyileştirme taahhüdü

Tayland Bangkok'ta gerçekleştirilen Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Konulu 6. Küresel Konferans'ın katılımcıları olarak sağlığı iyileştirmek amacıyla bu eylem ve politikaları ileri götürmeye söz veriyoruz.

*Bu şart, 7-11 Ağustos 2005 tarihlerinde Tayland Bangkok'ta gerçekleştirilen Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Konulu 6. Küresel Konferans'ın katılımcıları olan uluslar arası bir uzman grubunun toplu görüşlerini içermektedir ve Dünya Sağlık Örgütü'nün kararlarını veya beyan edilen politikasını temsil etmemektedir.**

www.who.int/healthpromotion/conferences/bangkok.pdf

* Dünya Sağlık Örgütü ve Tayland Halk Sağlığı Bakanlığı tarafından ortaklaşa düzenlenmiştir.

Ek 1

Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesinin Kavram ve İlkeleri Hakkında Bir Müzakere Belgesi Kopenhag, 9-13 Temmuz 1984

Arka plan

Ocak 1984'te DSÖ Avrupa Bölge Ofisinde, Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi hakkında yeni bir program başlatılmıştır. Devam etmekte olan program geliştirme sürecinin bir parçası olarak, "Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Alanındaki Kavram ve İlkeler" konusunu ele almak amacıyla Temmuz 1984'te bir çalışma grubu toplanmıştır. Bu belge, o çalışma grubunun bir ürünüdür. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanında politika ve programlar geliştirmeye ilişkin en önemli konulardan bazılarına açıklık getirmek amacıyla tasarlanmıştır. Bu belgenin nihai bir bildiri olması değil, Avrupa'da sağlığın teşviki ve geliştirilmesi faaliyetlerinin geliştirilmesine bir temel teşkil edecek tartışmalar için bir odak noktası olması amaçlanmaktadır.

Grup, sağlığın teşviki ve geliştirilmesine dair öncelikler ve uygulamaların geliştirilmesinin mevcut ekonomik ve kültürel koşullara bağlı olduğunun tam olarak farkındadır. Her ülke, bölge ve ilçede; sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, tüm insanların sağlıklarının geliştirilmesine tam katılımlarını kapsamalıdır.

Giriş

Genel düzeyde, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, sağlıklarını geliştirmek için yaşam tarzlarında ve koşullarında *değişiklik* yapma ihtiyacının farkında olanlara yönelik birleştirici bir kavramı temsil eder duruma gelmiştir. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, daha sağlıklı bir gelecek yaratmak üzere sağlık konusunda kişisel tercih ve sosyal sorumluluk sentezi yaparak, insanlar ve içinde bulundukları çevre arasındaki ara bulucu bir stratejiyi ifade etmektedir.

Sağlığın temel kaynakları; gelir, barınak ve gıdadır. Sağlık alanındaki iyileştirmeler, bu temeller ve ayrıca sağlığı geliştirecek bilgi ve yaşam becerileri, destekleyici bir çevre, mallar, hizmetler ve tesisler arasında sağlıklı tercihler yapma olanakları sağlama ve ekonomik, fiziksel ve kültürel çevrelerdeki ("tüm" çevre) koşullar üzerine kurulacak sağlam bir dayanak gerektirmektedir.

İnsanlar ve çevre arasındaki ayrılmaz bağlantı, sağlığa yönelik sosyo-ekolojik bir yaklaşım için temel oluşturmaktadır ve bu da çalışma grubu tarafından görüşülenlerin kavramsal çerçevesini ortaya koymuştur. Görüşmeler, dört ana tema etrafında organize edilmiştir: ilkeler, konu alanları, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanında politika geliştirmeye dair öncelikler ve ikilemler.

İlkeler

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, insanların kendi sağlıkları üzerindeki kontrollerini artırmalarını ve kendi sağlıklarını geliştirmelerini sağlama sürecidir. Bu bakış açısı, "sağlık" kavramından bir birey veya grubun bir yandan isteklerini gerçekleştirebilme ve gereksinimlerini karşılayabilme, diğer yandan da çevreyi değiştirebilme veya onunla başa çıkabilme ölçüsü olarak türetilmektedir. Bu nedenle sağlık, hayatın

amacı olarak değil, günlük yaşam için bir kaynak olarak görülür; fiziki kapasiteler yanında, toplumsal ve kişisel kaynakları da vurgulayan pozitif bir kavramdır.

1. *Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi; spesifik hastalıklara yönelik risk altındaki insanlara odaklanmak yerine, günlük yaşamları bağlamında nüfusu bir bütün olarak kapsamaktadır.* Günlük yaşamın – sağlığa dair hem anlık hem de planlı eylemler olarak- önemli bir bileşeni olan sağlıkları konusunda insanların kontrolü ve sorumluluğu ele almasını mümkün kılmaktadır. Bu durum, sağlık konusunda bilgiye tam ve sürekli erişimi ve bunun *tüm* nüfus tarafından nasıl öğrenileceğine ilişkin olarak da mevcut tüm yayma yöntemlerinin kullanımını gerektirmektedir.
2. *Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi; sağlığın belirleyicileri ve sağlığın nedenleri konusunda eyleme yöneliktir.* Bu nedenle, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi sağlık hizmetlerinin ötesinde, sağlığı etkileyen koşulların çeşitliliğini yansıtacak şekilde, sektörler arasında yakın bir iş birliğini gerekli kılmaktadır. Hükümet, hem yerel hem de ulusal düzeyde, birey ve grupların kontrolünün ötesindeki “tüm” çevrenin sağlığa katkıda bulunmasını sağlamak amacıyla uygun bir şekilde ve uygun bir zamanda harekete geçmek için benzersiz bir sorumluluğa sahiptir.
3. *Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi; iletişim, eğitim, mevzuat, mali tedbirler, örgütsel değişim, topluluk gelişimi ve sağlık risklerine karşı spontane yerel faaliyetleri kapsayan çeşitli, ancak bütünleyici yöntem ve yaklaşımları birleştirmektedir.*
4. *Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi; özellikle etkin ve somut halk katılımını amaçlamaktadır.* Bu odak noktası, sorun tanımlama ve karar verme yaşam becerilerinin hem bireysel hem de toplu olarak daha da geliştirilmesini gerekli kılmaktadır.
5. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi temel olarak sağlık ve toplum alanlarındaki bir faaliyet olmasına ve tıbbi bir hizmet olmamasına karşılık, *sağlık çalışanları – özellikle birinci basamaktakiler- sağlığın teşvikini geliştirme ve etkinleştirme konusunda önemli bir role sahiptir.* Sağlık çalışanlarının, eğitim ve sağlığın desteklenmesi konusunda kendi özel katkılarını geliştirmeye yönelik olarak çalışmaları gerekir.

Konu alanları

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, sağlığı etkileyen ekonomik, çevresel, toplumsal ve kişisel faktörlerle ilgili olarak farklı düzeylerdeki entegre edilmiş eylemler yoluyla sağlığı en iyi şekilde geliştirir. Bu temel ilkeler dikkate alınır, sağlığın teşviki ve geliştirilmesine dair neredeyse sınırsız bir konular listesi üretilebilir: gıda politikaları, konut, sigara kullanımı, üstesinden gelme becerileri, sosyal ağlar. Çalışma grubu, aşağıdaki alanlarda *sağlığın teşviki ve geliştirilmesine dair genel konuları* çerçevelemeye çalışmıştır:

1. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin odak noktası *sağlığa erişimdir*: sağlıktaki eşitsizlikleri azaltmak ve sağlığı geliştirmek için olanakları artırmak. Bu, sağlığa katkı sağlayacak şekilde kamusal ve kurumsal politikaların değiştirilmesini ve mevcut sağlık durumuna bakmaksızın, sağlık hizmetlerinin, genel nüfus içinde sağlığın geliştirilmesi ve sürdürülmesine yönlendirilmesini kapsamaktadır.
2. Sağlığın geliştirilmesi, özellikle işyeri ve ev koşullarında *sağlığa katkıda bulunacak bir çevrenin geliştirilmesine* bağlıdır. Bu çevre dinamik olduğu için, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi; teknolojik, kültürel ve ekonomik durum ve eğilimlerin izlenmesini ve değerlendirilmesini kapsamaktadır.

3. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, *sosyal ağların ve sosyal desteklerin güçlendirilmesini* kapsamaktadır. Bu, sağlığa ilişkin değer ve davranışların belirleyicileri ve stresle başa çıkmanın ve sağlığı sürdürmenin önemli kaynakları olan sosyal kuvvetler ve sosyal ilişkilerin öneminin farkına varılmasına dayanmaktadır.
4. Toplum içindeki baskın yaşam şekli, sağlık için faydalı ya da zararlı olabilecek kişisel davranış kalıplarını geliştirmesi nedeniyle, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi açısından çok önemlidir. Sağlığa yardımcı olacak yaşam tarzlarının teşviki ve geliştirilmesi, tamamı yaşam boyu deneyimlerle ve yaşam koşullarıyla şekillendirilen sağlığa ilişkin inançların ve değerlerin yanı sıra kişisel başa çıkma stratejileri ve hazırlıklarının da dikkate alınmasını kapsamaktadır... *Pozitif sağlık davranışları ve uygun başa çıkma stratejilerinin teşviki ve geliştirilmesi, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanında temel bir amaçtır.*
5. Bilgilendirme ve eğitim, tercihler yapma konusunda aydınlatılmış bir temel sağlamaktadır. Bunlar sağlıkla ilgili olarak, bilgiyi artırmayı ve bilgiyi yaymayı amaçlayan sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin gerekli ve çekirdek bileşenleridir. Bu, şunları kapsamalıdır: halkın sağlığa ilişkin algıları ve deneyimleri ve bunun nasıl elde edilebileceği; hastalık ve sağlık kalıpları konusunda epidemiyoloji, sosyal ve diğer bilimlerden elde edilen bilgiler ve onları etkileyen faktörler; sağlık ve sağlık tercihlerinin içinde şekillendiği “tüm” çevrenin tanımları. Kitle iletişim araçları ve yeni bilgi teknolojileri özellikle önem taşımaktadır.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanında politika geliştirmeye

dair öncelikler

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, sağlığın edinilmesine yönelik müşterek çabaları ifade etmektedir. Hükümetler, kamu politikaları yoluyla, sağlıklı bir yaşama dair temel koşulları sağlamak ve daha sağlıklı tercihleri daha kolay tercihler haline getirmek için özel bir sorumluluğa sahiptir. Aynı zamanda, hükümetler içindeki sağlığın teşviki ve geliştirilmesi destekçilerinin sağlığa dair spontane eylemlerin rolünün farkında olmaları gerekir. Örneğin, toplumsal hareketlerin rolü, kendi kendine yardım ve özbakım ve sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin tüm konuları üzerinde kamuoyuyla sürekli işbirliği ihtiyacı.

1. Sağlık konusunda yalnızca fiziksel ve zihinsel perspektiften ziyade, sosyal, ekonomik ve ekolojik perspektifi vurgulayarak, *“sağlığın teşviki ve geliştirilmesi”nin kavram ve anlamı planlamanın her düzeyinde açıkça ifade edilmelidir.* Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanında politika geliştirilmesi, iş, barınma, sosyal hizmetler ve temel sağlık hizmetleri gibi diğer sektörlerdeki politikalarla da ilişkilendirilebilir ve entegre edilebilir.
2. *Sağlığın teşviki ve geliştirilmesine politik bağlılık, tüm düzeylerde – yerel, bölgesel ve ulusal- sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik odak noktaları tesis edilmesi şeklinde ifade edilebilir.* Bunlar, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanında sektörler arası, koordine edilmiş planlamaya yönelik örgütsel mekanizmalar olabilir. Bunlar, eyleme karar verildiğinde, işlemlerin güvence altına alınması amacıyla liderlik ve hesap verebilirliği şart koşmalıdır. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanında sistematik uzun vadeli programların geliştirilmesini mümkün kılmak amacıyla yeterli finansman ve becerikli personel bulunması gereklidir.
3. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi politikalarının geliştirilmesinde, hem uzman olmayan hem de profesyonel bireyler ve gruplar arasında sürekli danışmanlık, diyalog ve karşılıklı bilgi alışverişi

olmak zorundadır. Sağlık konusunda halkın ilgisinin artırılması ve ifade edilmesine yönelik fırsatlar sağlamak amacıyla politika mekanizmaları kurulmak zorundadır.

4. *Politika geliştirilmesine dair öncelikli alanları seçerken aşağıdakilerden oluşan bir genel inceleme yapılmalıdır:*

- ◆ Sağlığın göstergeleri ve bunların genel nüfus içindeki dağılımı
- ◆ Genel nüfusun mevcut bilgi, beceri ve sağlık uygulamaları
- ◆ Hükümet ve diğer sektörlerdeki mevcut politikalar

Ayrıca, şunları içeren bir değerlendirme yapılmalıdır:

- ◆ Farklı politika ve programların sağlık üzerinde beklenen etkileri
- ◆ Ekonomik kısıtlamalar ve faydalar
- ◆ Sosyal ve kültürel kabul edilebilirlik
- ◆ Farklı seçeneklerin politik uygulanabilirliği

5. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanında farklı girişimlerin etkisinin değerlendirilmesi yanında, ayrıca sağlık üzerindeki etkilerin anlaşılmasını sağlamak ve bunların geliştirilmesi amacıyla *politika geliştirme ve değerlendirmeye yönelik araştırma desteği gereklidir*. Özellikle daha uygun değerlendirme yaklaşımları tasarlamak için, araştırma ve analize yönelik metodolojiler geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Araştırmanın sonuçları geniş bir alana yayılması ve ulusların kendi içinde ve uluslar arasında karşılaştırmalar yapılmalıdır.

İkilemler

Sağlığa ilişkin kamu politikaları, sağlığa dair kamusal ve kişisel sorumluluk arasında bir denge kurmayı amaçladığı için, daima temel politik ve ahlaki ikilemlerle karşı karşıya kalır. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanında yer alanların, hem toplumsal hem de bireysel düzeydeki olası çatışmaların farkında olması gerekir.

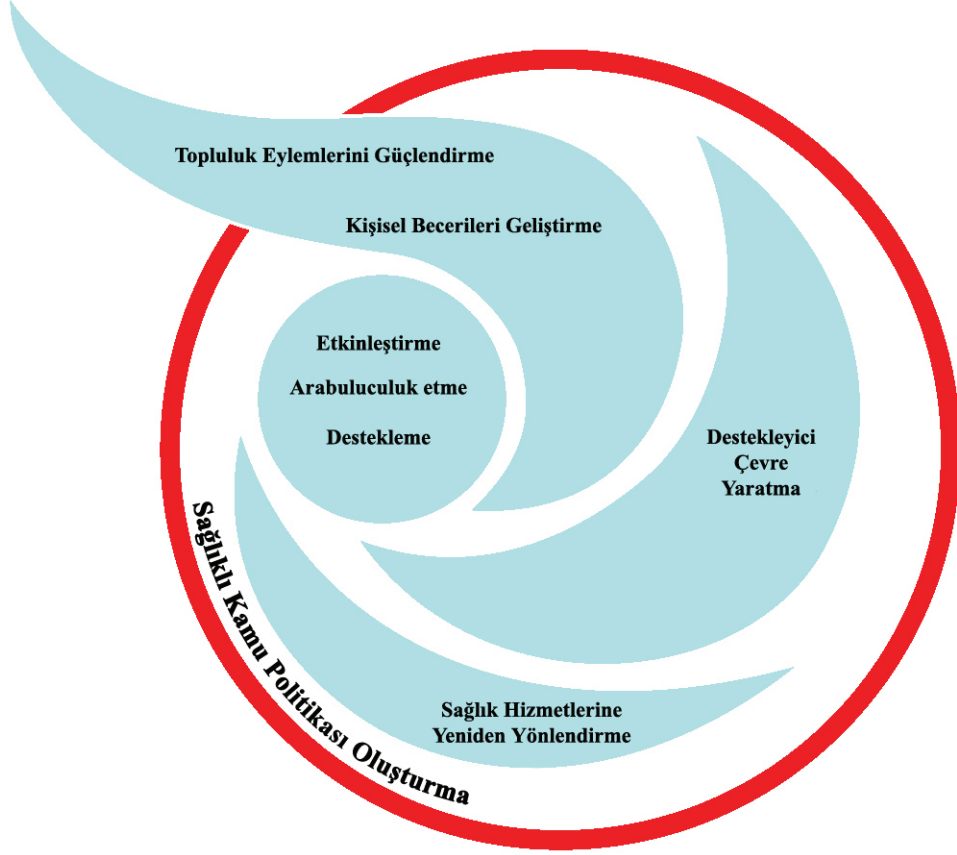
1. *Sağlığın teşviki ve geliştirilmesiyle ilgili olarak, sağlığın tüm yaşamı içine alan nihai bir amaç olarak görülmesine ilişkin bir olasılık vardır.* Bazen sağlıkcılık olarak isimlendirilen bu ideoloji, bireylerinin bireylerin kendileri için ne yapmaları gerektiğini ve nasıl davranmaları gerektiğini tarif etmelerine yol açabilir ki, bu da sağlığın teşviki ve geliştirilmesi ilkelerine aykırıdır.
2. *Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi programları ekonomik ve sosyal problemlerle uğraşma pahasına uygunsuz bir şekilde bireylere yönlendirilebilir.* Deneyimler karar vericilerin, bireylerin yalnızca kendi sağlıklarından sorumlu olduklarını düşündüklerini göstermiştir. Çoğu kez, önlenebilir hastalık yükünden kurtulmak amacına yönelik olarak insanların kendi yaşamlarını ve ailelerinin yaşamlarını bütünüyle şekillendirme kapasitesine sahip oldukları ima edilmektedir. Bu yüzden, hasta olduklarında, bunun için suçlanır ve ayrıma uğrarlar.
3. *Bilgiyi de içerecek şekilde kaynaklara erişim, insanlar açısından beklentileri, inançları, tercihleri ve becerilerine karşı duyarlı yollardan mümkün olmayabilir.* Bu, sosyal eşitsizlikleri artırabilir. Bilgi tek başına yeterli değildir; değişime yönelik beklentileri ve kontrolü artırmadan farkındalığı artırmak, yalnızca anksiyete ve güçsüzlük duyguları üretmekte başarıya ulaşabilir.
4. *Sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin profesyonel bir grup tarafından kendine mal edilmesi ve diğer meslek sahiplerinin ve uzmanlığı olmayan insanların hariç tutulduğu bir uzmanlık alanı haline getirilmesi tehlikesi vardır.* Kendi sağlıkları üzerindeki kontrollerini artırmak amacıyla halk, profesyonellerden ve hükümetten kaynakların daha fazla paylaşılmasını talep eder.

Sonuçlar

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi kavramı olumlu, dinamik ve yetkilendiricidir; bu da onu hiç şüphesiz faydalı ve politik açıdan çekici hale getirmektedir. Önerilen ilkeler, konu alanları, politika öncelikleri ve ikilemleri dikkate alınarak, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanında gelecekteki faaliyetlerin daha başarılı planlanabileceği, uygulanabileceği ve değerlendirilebileceği umulmaktadır. Geliştirmeye yönelik daha fazla çalışmaya açıkça gerek vardır ve bu DSÖ Avrupa Bölge Ofisinin sürekli bir görevi olacaktır.

Ek 2

Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Simgesi

Bu logo, 1986 yılında Ottawa, Kanada’da, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi konusunda düzenlenen Birinci Uluslararası Konferans için üretilmiştir. O konferansta, Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesine Yönelik Ottawa Sözleşmesi yürürlüğe sokulmuştur. O zamandan beri DSÖ, Ottawa Sözleşmesi’nde ana hatları belirtilen sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik yaklaşımı temsil ettiği için, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi logosu (HP logo) olarak bu sembolü kullanmıştır.

Logo, üç kanatlı bir çemberi göstermektedir. Logo, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi alanındaki beş temel eylem alanını (sağlıklı kamu politikası oluşturma, sağlık için destekleyici çevreler yaratma, sağlığa yönelik topluluk eylemlerini güçlendirme, kişisel becerileri geliştirme, sağlık hizmetlerine yeniden yön verme) ve sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin üç temel stratejisini (etkinleştirme, arabuluculuk etme, destekleme) bir araya getirmektedir.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi logosunun (HP logo) ana grafik unsurları şunlardır:

- Bir dış çember,
- Çember içinde bir daire ve

- İçerdeki bu daireden başlayarak çıkan ve bir tanesi dış çemberi kesen üç kanat.

a) Dış çember, orijinal olarak kırmızı renklidir, “Sağlıklı Kamu Politikası Oluşturma” amacını temsil etmektedir, bu nedenle “bir arada tutma” politikalarına duyulan ihtiyacı sembolize etmektedir. Bu çember, bütünleştirici ve tamamlayıcı bir şekilde Ottawa Sözleşmesi’nde tanımlanan sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin beş temel eylem alanının tamamını kapsamaya yönelik ihtiyacı sembolize ederek, üç kanadın etrafını kuşatarak içine almaktadır.

b) Dış çemberin içinde bulunan daire, sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin temel eylem alanlarının hepsine uygulanan ve ihtiyaç duyulan, sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin üç temel stratejisi olan “Etkinleştirme, Arabuluculuk Etme ve Destekleme” stratejilerini temsil etmektedir. (Bu terimlerin tam tanımları, WHO/HPR/HEP/98.1, www.who.int/healthpromotion/about/HPG/en/ adresindeki Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Sözlüğü içinde bulunabilir.)

c) Üç kanat, sağlığın teşviki ve geliştirilmesine yönelik olarak 1986 yılındaki Ottawa Sözleşmesi’nde tanımlanan ve 1997 yılındaki Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesinin 21. Yüzyıla Getirilmesi Hakkında Jakarta Bildirgesinde yeniden tasdik edilen beş temel eylem alanının sözcüklerini (içermekte ve) temsil etmektedir.

Daha belirli bir biçimde:

- Dış çemberi kesen en üstteki kanat, “topluluk eylemlerini güçlendirme” ve “kişisel becerileri geliştirme” amacına yönelik eylemi temsil etmektedir. Bu kanat, toplum ve toplulukların ve ayrıca bireylerin sürekli değişikliklerini ve bu nedenle politika çevrelerinin bu değişiklikleri yansıtacak şekilde sürekli tepkide bulunmak ve gelişmek zorunda olduğunu: bir “Sağlıklı Kamu Politikası”na ihtiyaç duyulduğunu sembolize edecek şekilde dış çemberi kesmektedir.
- Sağ taraftaki orta kanat, “sağlık için destekleyici çevreler yaratma” amacına yönelik eylemi temsil etmektedir.
- Alttaki kanat, hastalıkları önleme ve sağlığın teşviki ve geliştirilmesine dair “sağlık hizmetlerine yeniden yön verme” amacına yönelik eylemi temsil etmektedir.

Genel olarak logo, sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin kapsamlı ve çok stratejili bir yaklaşım olduğu fikrini göz önüne getirmektedir. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi logosu (HP logo), “sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin etkin olmasına yönelik” (Jakarta Bildirgesi, 1997) ön koşullardan birisi olan çeşitli strateji ve yöntemleri bütünleştirici bir biçimde uygulamaktadır. Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi, Ottawa Sözleşmesi’nde tanımlanan temel eylem alanlarını bütünleştirici ve tutarlı bir biçimde ele almaktadır.

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi terimi, geçmişte ve bugün hala, bazen, dar anlamıyla sağlık eğitiminin eşdeğeri olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte, sağlık eğitimi, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi logosunda gösterildiği gibi, sağlığın teşviki ve geliştirilmesinin birkaç temel bileşeni ve eylem alanından birisidir (bakınız, “kişisel becerileri geliştirme” temel eylem alanı).

Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi logosu ve yaklaşımı, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi konusunda Sundsvall ve Adelaide’de gerçekleştirilen ikinci ve üçüncü konferanslarda desteklenmiştir.

Temmuz 1997’de, Jakarta, Endonezya’da düzenlenen, sağlığın teşviki ve geliştirilmesi konusundaki Dördüncü Uluslararası Konferans buluşması ışığında, Ottawa logosunun tasarımı, orijinal logonun şekli ve unsurlarının iç anlamıyla birlikte korunmasına dikkat ederek, konferansa ev sahipliği yapan ülkenin kültür ve atmosferini yansıtacak şekilde biraz değiştirilmiştir.

Jakarta Konferansı logosu, orijinal Ottawa sağığın teşviki ve geliştirilmesi logosunun biraz daha açık ve daha soyut bir versiyonudur. Burada kiremit rengi olan üç kanat, hala sağığın teşviki ve geliştirilmesi temel eylem alanlarını temsil etmektedir. Ottawa logosunun dış çember ve içerdeki dairesi birleştirilerek üç kanatın başlayarak çıktığı mavi bir daireye dönüştürülmüştür. Bu yine, sağığın teşviki ve geliştirilmesinin eylem alanlarını bütünleştirici çok stratejili bir yaklaşım içinde ele aldığını sembolize etmektedir. Genel olarak, Jakarta Konferansı için üzerinde değışiklikler yapılan sağığın teşviki ve geliştirilmesi logosu daha açık ve neşelidir; tüm kanatlar artık çemberin dışına ulaşmaktadır. Bu, sağığın teşviki ve geliştirilmesi alanının artık büyüdüğünü ve geliştiğini göstermektedir ve bugün ve ileride sağığın teşviki ve geliştirilmesinin toplumun, yerelden küresel düzeye kadar, her düzeyinden yeni oyunculara ve ortaklara uzanacağını göz önüne getirmektedir.

Sağığın teşviki ve geliştirilmesi ambleminin daha sonraki konferanslarda kullanılan versiyonları:

Ottawa 1986

Adelaide 1988

Sundsvall 1991

Jakarta 1997

Mexico 2000

Bangkok 2005

Nairobi 2009

